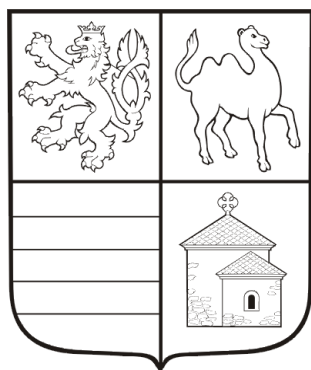

Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje

(dále jen „Koncepce EVVO“)

Leden 2014

Změny provedené v tomto dokumentu se týkají bodů č. 1 ÚVOD, č. 3. SITUAČNÍ ANALÝZA a č. 7 SHRNUÍ KONCEPCE. Ostatní body Koncepce EVVO Plzeňského kraje z roku 2003 zůstávají v platnosti.

OBSAH

1	ÚVOD.....	2
1.1	INFORMAČNÍ ZDROJE.....	3
1.2	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ KONCEPCE A JEJÍ AKTUALIZACE.....	3
1.2.1	Výchozí situace pro zpracování aktualizované koncepce.....	3
1.2.2	Stálá pracovní skupina pro EVVO.....	3
2	POUŽÍVANÉ ZKRATKY (VIZ KONCEPCE EVVO 2003)	4
3	SITUAČNÍ ANALÝZA.....	4
3.1	EVVO VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH	4
3.1.1	Environmentální vzdělávání a výchova v mateřských školách	4
3.1.2	Environmentální vzdělávání a výchova na základních školách	5
3.1.3	Environmentální vzdělávání a výchova na středních a vyšších odborných školách	8
3.1.4	Další vzdělávání pedagogických pracovníků	9
3.1.5	Nejvyužívanější poskytovatelé EVVO programů v Plzeňském kraji ze strany škol.....	10
3.1.6	Vysoké školy	12
3.2	MIMOŠKOLNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVA A OSVĚTA DĚTÍ A MLÁDEŽE	14
3.2.1	Střediska volného času (SVČ).....	15
3.2.2	Ostatní organizace EVVO v mimoškolní činnosti dětí a mládeže.....	17
3.3	ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVA A OSVĚTA VEŘEJNOSTI V PLZEŇSKÉM KRAJI	18
3.3.1	Portál EVVO.....	18
3.3.2	Sít environmentálních informačních a poradenských center Plzeňského kraje.....	18
3.3.2.1	IC Plzeň (ENVIC, občanské sdružení)	19
3.3.2.2	IC Kladruby (Ekocentrum Tymián, o.s.)	20
3.3.2.3	IC Spálené Poříčí (ZO Českého svazu ochránců přírody Spálené Poříčí)	20
3.3.2.4	IC Radnice (ZO ČSOP Radnice)	20
3.3.2.5	IC Domažlice (ČSOP Libosváry ZO 22/07)	21
3.3.2.6	IC Plasy (DDM Radovánek)	21
3.3.2.7	IC Klatovy (Úhlava, o.p.s.).....	22
3.3.3	Plány, priority a očekávání organizací zabezpečujících EVVO veřejnosti	22
3.3.4	Očekávání veřejnosti	22
3.4	ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVA A OSVĚTA V PODNIKOVÉ SFÉŘE	23
3.4.1	EVVO veřejné správy	25
3.4.2	Přístup k informacím o ŽP a zapojování veřejnosti do rozhodování.....	26
4	NÁVRHOVÁ ČÁST KONCEPCE EVVO PLZEŇSKÉHO KRAJE (VIZ KONCEPCE EVVO 2003)	26
5	AKČNÍ PLÁN EVVO - (VIZ. SAMOSTATNÉ DOKUMENTY - DVOULETÉ AKČNÍ PLÁNY).....	26
6	DOPORUČENÍ CELOSTÁTNÍCH OPATŘENÍ V OBLASTI EVVO (VIZ KONCEPCE EVVO 2003)	26
7	SHRNUTÍ KONCEPCE	26
7.1	CÍL KONCEPCE.....	26
7.2	FINANCOVÁNÍ PROJEKTŮ, ČINNOSTÍ A AKCÍ PK V LETECH 2004 – 2013	26
7.3	ZÁVĚRY ANALYTICKÉ ČÁSTI.....	27
7.3.1	EVVO ve školách a školských zařízeních	27
7.3.2	Mimoškolní EVVO dětí a mládeže	28
7.3.3	EVVO veřejnosti.....	28
7.3.4	EVVO v podnikové sféře.....	28
7.3.5	EVVO veřejné správy	28
7.3.6	Přístup k informacím o ŽP a zapojování veřejnosti do rozhodování.....	28
7.4	REALIZÁTOŘI EVVO.....	29
7.5	NÁVRHY OPATŘENÍ V OBLASTI EVVO	29
8	SEZNAM PŘÍLOH (VIZ KONCEPCE EVVO 2003)	30

1 ÚVOD

Význam péče o životní prostředí roste úměrně s vlivem člověka na přírodu. S všestranným rozvojem lidských aktivit dochází ke zvyšování tlaku na využívání přírodních zdrojů. Ekonomický růst a zajištění sociálních a kulturních potřeb jsou doprovázeny znehodnocováním životního prostředí. Pro zvyšování kvality života není rozhodujícím faktorem pouze hospodářský růst, ale též kvalita prostředí, ve kterém člověk žije. Ochrana životního prostředí by právě z tohoto důvodu měla patřit mezi priority při rozhodování o dalším rozvoji kteréhokoli regionu.

Obecný cíl EVVO:

Obecným cílem EVVO v České republice je rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpríznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. EVVO k takovému jednání připravuje a motivuje, samotné jednání je věcí svobodného rozhodnutí jednotlivce.

Oblast kompetencí a rámcové cíle

Vztah k přírodě

- Potřeba kontaktu s přírodou
- Schopnost přímého kontaktu s přírodním prostředím
- Citlivost k přírodě
- Reflexe různých pohledů na přírodu, postojů k ní a ujasňování si vlastních hodnot a postojů

Vztah k místu

- Znalost místní krajiny, jejích jedinečností a schopnost interpretovat je v souvislostech
- Vědomí sounáležitosti s místem a regionem a pocit zodpovědnosti za něj

Ekologické děje a zákonitosti

- Zájem o pochopení ekologických dějů a jejich zkoumání
- Schopnosti a dovednosti pro zkoumání přírody a životního prostředí
- Porozumění základním ekologickým dějům a zákonitostem
- Porozumění významu ekologických dějů a zákonitostí pro život člověka
- Propojování znalostí ekologických dějů a zákonitostí s každodenním životem

Environmentální problémy a konflikty

- Schopnost analýzy environmentálních problémů a konfliktů
- Schopnost formulovat vlastní názor na problém, posuzovat variantní řešení a navrhnout řešení vlastní
- Schopnost spolupráce a komunikace při řešení environmentálních konfliktů

Připravenost jednat ve prospěch životního prostředí

- Znalost základních principů ochrany životního prostředí
- Znalosti a dovednosti potřebné pro šetrné zacházení s přírodou a přírodními zdroji
- Znalosti a dovednosti pro spotřebitelské chování
- Znalosti a dovednosti pro aktivní ovlivňování svého okolí
- Přesvědčení o vlastním vlivu na předcházení a řešení problémů životního prostředí

Cílem Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje je proto vytvořit vzdělávací a informační systém, který povede ke zvýšení zájmu občanů o životní prostředí a který přispěje

k výraznějšímu zapojení všech cílových skupin do řešení environmentálních problémů a uvědomování si důsledků konání a chování jednotlivce i celého společenství na stav životního prostředí.

Snahou environmentální (ekologické) výchovy je vzbuzovat a udržovat mezi lidmi poptávku po ekologicky příznivějších způsobech života, po zdravé přírodě a krajině, povzbuzovat občanskou angažovanost vedoucí k udržitelnému rozvoji společnosti. Koncepce EVVO je tedy zaměřena na rozvíjení environmentálně příznivého životního způsobu obyvatel Plzeňského kraje a podporu v řešení environmentálních problémů regionu. Vytváří podmínky pro konkrétní zapojení jednotlivých cílových skupin pro naplňování cílů v oblasti ochrany životního prostředí a hledání trvale udržitelného fungování naší společnosti. Koncepce EVVO je podstatnou součástí strategického plánování PK a systematicky a dlouhodobě řeší směřování k udržitelnému rozvoji kraje. Koncepce byla schválena v roce 2003 a v roce 2014 proběhla její aktualizace. Konkrétní aktivity EVVO jsou specifikovány v rámci dvouletých akčních plánů aktuálně 2012-2013, 2014-2015.

1.1 Informační zdroje

Při zpracování Koncepce EVVO byly využity následující materiály:

- ***Státní program EVVO***
- ***Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020 (září 2012)***
- ***Cíle a indikátory pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu v České republice (prosinec 2011)***
- ***Rozvojový program environmentálního poradenství v ČR pro období 2008-2013***
- ***Program rozvoje Plzeňského kraje***
- ***Krajská koncepce nakládání s odpady PK***
- ***Koncepce EVVO Jihomoravského kraje***

1.2 Způsob zpracování koncepce a její aktualizace

1.2.1 Výchozí situace pro zpracování aktualizované koncepce

Povinnost tvorby koncepcí EVVO stanovuje krajům zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. V § 13 odst. 5 tohoto zákona je uvedeno: „Kraje v samostatné působnosti a) zpracovávají, koordinují a aktualizují krajské koncepce environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty vycházející se Státního programu a b) podporují rozvoj environmentálního poradenství.“ Aktualizace koncepce vychází zejména ze zkušeností z tvorby koncepce v roce 2003 a akčních plánů EVVO Plzeňského kraje z let 2003-2013, vychází z platné legislativy ČR, koncepcí jiných krajů a zkušeností spolupracujících organizací.

1.2.2 Stálá pracovní skupina pro EVVO

Plzeňský kraj se věnuje koncepčně EVVO od roku 2002. Zpracování Koncepce EVVO v PK schválila Rada Plzeňského kraje usnesením č. 885/2002. Pro efektivní a účelné naplňování koncepce EVVO byla schválena stálá pracovní skupina, která koordinuje vzdělávací a osvětové aktivity v souladu se schválenou koncepcí a jejím akčním plánem a vyhodnocuje plnění akčního plánu. Pracovní skupina je tvořena ze zástupců Odboru životního prostředí KÚPK, Odboru školství, mládeže a sportu KÚPK a ostatních spolupracujících organizací. Pracovní skupina se pravidelně měsíčně schází. Model stálé pracovní skupiny je velice účinný při prosazování aktivit EVVO v rámci schvalovacích procesů PK. Financování úkolů akčních plánů pro jednotlivá léta bylo od roku 2002 umožněno z rozpočtu kraje.

Seznam členů stálé dobrovolné a otevřené pracovní skupiny ke dni 30. září 2013:

- Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Plzeň, sady 5. května 42
- Občanské sdružení Ametyst – program Ekovýchova
- ENVIC, občanské sdružení
- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR SCHKO Český les a KS Plzeň
- ZO ČSOP SPÁLENÉ POŘÍČÍ
- Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, obecně prospěšná společnost
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor životního prostředí
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor školství, mládeže a sportu
- Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzeň IRIS
- Statutární město Plzeň, odbor životního prostředí Magistrátu města Plzně
- AVE CZ odpadové hospodářství s.r.o.

2 POUŽÍVANÉ ZKRATKY (viz Koncepce EVVO 2003)

3 SITUAČNÍ ANALÝZA

Cílové skupiny ("příjemci EVVO")

Pro větší přehlednost byly pro popis stavu EVVO i pro návrh opatření definovány následující oblasti:

- **EVVO ve školách a školských zařízeních**
- **mimoškolní EVVO dětí a mládeže**
- **EVVO veřejnosti**
- **EVVO v podnikové sféře**
- **EVVO veřejné správy**

3.1 EVVO ve školách a školských zařízeních

3.1.1 Environmentální vzdělávání a výchova v mateřských školách

Environmentální výchova a vzdělávání v mateřských školách je zařazena od roku 2001 v závazném dokumentu „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“. Od tohoto dokumentu se odvíjejí tzv. Školní vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání.

Dotazníkového šetření v roce 2011 se zúčastnilo celkem 42 respondentů (z toho 28 respondentů byly sloučené základní a mateřské školy) tzn. 16 % všech oslovených mateřských škol (263). Na základě výsledků lze uvést, že pouze malé množství škol se věnuje EVVO systematicky. Mateřské školy se zájmem o EVVO mají možnost se zapojit se do národní sítě Mrkvička, (provozovatel: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina). Koordinátorem sítě je v Plzeňském kraji Občanské sdružení Ametyst. V roce 2011 bylo v síti Mrkvička registrováno pouze 7 mateřských škol. V roce 2013 to je 10 mateřských škol. Pouze 4 mateřské školy mají koordinátora EVVO a dvě školy zřízení koordinátora zvažují. Žádný koordinátor dle dotazníku neabsolvoval Specializační studium pro koordinátory EVVO. V některých mateřských školách jsou do výuky zařazovány výukové programy nejčastěji o.s. Tereza, o.s. Ametyst, Záchrané stanice živočichů Plzeň, Lesů ČR, ÚHÚL. Dále spolupracují se zpracovateli odpadů společnosti Asekol, EKO-KOM atd. a jsou zapojeni v projektu RECYKLOHRANÍ. Respondenti uvádějí jako možné překážky spolupráce v oblasti EVVO nevhodnost výukových programů pro děti 3-6 let, personální a finanční důvody. Nejčastějším vybavením škol pro EVVO jsou literatura, výukové listy, nádoby na tříděný odpad. Všechny mateřské školy ve výzkumu měly zahradu a

nejčastěji typu zahrada s herními prvky. Mateřské školy ve většině případů neuvažují o rekonstrukci školní zahrady pro potřeby EVVO, ale mají zájem o získání herních prvků z přírodních materiálů. Ve školách nejsou vyčleněny finanční prostředky pro EVVO. Pouze dvě školy získali finanční prostředky na EVVO z grantových výzev, finančních darů a dobrovolnickou prací rodičů.

Nadační fond Zelený poklad vyhlašoval také ve školním roce 2010/2011 program Zelené školní zahrady, který byl určen jen pro žadatele z Plzně. Jeho cílem bylo podpořit netradiční formy výuky v oblasti environmentálního vzdělávání dětí a mládeže prostřednictvím přeměny tradiční školní zahrady na ekologickou školní zahradu. Mezi úspěšnými žadateli (duben 2010) byly projektové dokumentace zahrad dvou mateřských škol v Plzni. Plzeňský kraj od roku 2011 poskytuje dotace z dotačního programu, který je určen pro všechny školy Plzeňského kraje na podporu ekologických školních zahrad. Od roku 2012 se tyto projekty podporují v dotačním titulu Zelené školní zahrady v rámci dotačního programu Ekologické projekty. V letech 2011-2013 byly podpořeny projektové dokumentace a realizace zahrady tří mateřských škol. V rámci osy 7 Rozvoj infrastruktury pro EVVO Operačního programu Životní prostředí bylo podpořeno 6 projektů rekonstrukcí školních zahrad v přírodním stylu a v ose 6 Zlepšování stavu přírody a krajiny 2 projekty.

Občanské sdružení Ametyst v současné době nabízí výukové programy pro mateřské školy v terénním pracovišti v Prusinách. Vzhledem k věku dětí jde především o aktivity zaměřené na vytváření pozitivního citového vztahu k přírodě. V roce 2010 byly díky projektu SSEV Pavučina osloveny mateřské školy s nabídkou účasti v síti Mrkvička. V roce 2010 proběhla krajská konference pro učitele MŠ. V rámci grantových výzev NFZP mají mateřské školy možnost navštívit dvakrát do roka konzultační odpoledne k ekologickým školním zahradám a jejich využití. Zatímco v roce 2011 si výukový program, určený mateřským školám objednaly dvě školy, v první polovině roku 2013 to bylo již škol osm. Nárůst způsobila rozmanitější nabídka výukových programů pro mateřské školy.

Odbor životního prostředí Magistrátu města Plzně pořádá každý rok pro MŠ ke Dni dětí vycházku zaměřenou na ekologickou výchovu a ochranu přírody.

Na základě nedostatku volných míst v mateřských školách jsou otevírány nové mateřské školy převážně soukromé. Z hlediska EVVO jsou zajímavou formou škol tzv. lesní mateřské školy. Mezi základní principy v lesní mateřské škole patří pravidelný pobyt dětí v přírodě, a to za každého počasí. Děti tak tráví venku, zpravidla v lese, většinu doby strávené ve školce. Lesní mateřské školy, většinou vedené jako dětské kluby, jsou zakládány a zřizovány neziskovými organizacemi. Vzhledem k tomu, že nejsou v současné době zařazeny do rejstříku škol a školských zařízení, provoz těchto školek je zajištěn jen z příspěvků rodičů. Ministerstvo životního prostředí založilo Pracovní skupinu pro kontakt dětí s přírodou, která má mimo jiné řešit i problematiku rozvoje lesních mateřských škol. V Plzeňském kraji byla s podporou Plzeňského kraje v roce 2012 otevřena první lesní mateřská školka Dětská lesní školka Větvíčka v Plzni u Boleveckých rybníků. Zřizovatelem školky je Komunitní škola při 1. ZŠ v Plzni. V září 2012 vznikla Lesní školka Berounka v obci Druztová, okr. Plzeň – sever. Zřizovatelem školky je Občanské sdružení Ekoklub rodičů, dětí a přírody.

3.1.2 Environmentální vzdělávání a výchova na základních školách

Rámcový vzdělávací program definuje v školství v České republice nejvyšší úroveň vzdělávání. V roce 2004 MŠMT schválilo nové principy v politice pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Toto rozhodnutí změnilo systém kurikulárních dokumentů, které jsou nyní vytvářeny na dvou úrovních a to na úrovni státní a na úrovni škol. Vzdělávání na základních školách je dáno rámcovým vzdělávacím programem. Na základě něho školy vypracovávají školní vzdělávací program. Environmentální výchova se v něm objevuje jako takzvané „průřezové téma“. Ekologické výchově je dán největší prostor v předmětech biologie a geologie.

Proces vzdělávání je směřován k tomu, aby žáci:

- získali přehled o vzniku a vývoji života a Země, o podmíněném přizpůsobování organismů vnějším podmínkám a jejich vzájemných vztazích;

- získali základní poznatky o stavbě těl a biologii vybraných organismů včetně člověka, o nerostech, horninách, vesmíru a Zemi;
- dovedli využívat poznatků a metod poznávání živé a neživé přírody v praktickém denním životě;
- získali dovednost pracovat s lupou i mikroskopem, využívat dostupné literatury a ze získaných poznatků dovedli vyvozovat závěry;
- získali pozitivní vztah k přírodě, ke svému zdraví, zdravému životnímu stylu a k ochraně životního prostředí jako celku;
- dovedli hodnotit kriticky jednání své i druhých lidí ve vztahu k životnímu prostředí jako celku i k druhým lidem;
- naučili se co nejvíce odstraňovat negativní vlivy ohrožující zdraví a tělesný i duševní vývoj lidí.

Dotazníkového šetření se v roce 2011 zúčastnilo celkem 68 respondentů, tzn. 35 % všech oslovených základních škol (197). V některém z níže uvedených celostátních programů je zapojeno 38 % respondentů.

Programy:

M.R.K.E.V.

V roce 2002 vznikla síť škol se zájmem o EVVO M.R.K.E.V (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy). Tato síť je zřízena Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina. Školám zapojeným do této sítě jsou pravidelně poskytovány metodické materiály, metodická pomoc s přípravou školních plánů EVVO. K 31. 8. 2003 se do sítě M.R.K.E.V. zapojilo 54 základních a 9 středních škol. Po zpoplatnění členství došlo k velkému poklesu členství. V roce 2013 bylo zapojeno 11 základních škol a 1 škola střední. Koordinátorem sítě M.R.K.E.V v Plzeňském kraji je Občanské sdružení Ametyst. Koordinátora EVVO má 77 % respondentů. Pouze 16 % z nich absolvovalo Specializační studium pro koordinátory EVVO.

Škola pro udržitelný život

Škola pro udržitelný život je společný program Nadace Partnerství a Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER. Posláním programu je vzdělávání v oblasti komunitního plánování a zapojení žáků a veřejnosti do konkrétních akcí směřujících ke zlepšení životního prostředí. V roce 2010 bylo podáno v Plzeňském kraji celkem pět projektů do programu Škola pro udržitelný život, z něhož dva byly podpořeny. V roce 2011 byly podpořeny dva projekty. V roce 2013 byl podpořen 1 projekt Plzeňského kraje.

Mezinárodní program Globe

Program GLOBE je dlouhodobý mezinárodní program, do kterého je zapojeno 112 zemí ze všech kontinentů. Nabízí žákům praktické postupy pro zkoumání a pozorování životního prostředí v okolí školy. Podporuje spolupráci žáků a pedagogů, přirozeně vzbuzuje u žáků zájem o přírodovědné předměty. Vede žáky k využívání výzkumných metod a výsledků vlastního bádání k identifikaci a řešení environmentálních problémů ve svém okolí. Garantem pro Českou republiku je sdružení TEREZA. V programu GLOBE jsou zapojeny dvě školy Plzeňského kraje.

Les ve škole

Jde o program, který již od roku 1999 pomáhá snadno zapojit lesní témata do výuky. Garantem pro školy je sdružení TEREZA. V roce 2013 bylo zapojeno 14 základních a mateřských škol Plzeňského kraje.

Lesy České republiky se podílejí na tomto projektu především prostřednictvím lesních pedagogů, kteří pomáhají žákům s plněním odborných úkolů uvedených v didaktických materiálech. Žáci se v rámci projektu seznamují s ekosystémem lesa netradičními metodami a získávají mnoho praktických informací. Projekt je využíván napříč školní výukou na prvním i druhém stupni základních škol.

Ekoškola

Program Ekoškola je mezinárodní vzdělávací program, jehož hlavním cílem je snižování ekologického dopadu školy a jednání žáků na životní prostředí. Žáci se učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci vzniku odpadů a jeho třídění, o úspory energie či vody nebo o zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Školy zakládají celoškolské pracovní týmy Ekoškoly, vytvářejí si vlastní ekokodex, analyzují

současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhuji zlepšení, která se snaží naplnit. Program probíhá pod záštitou MŠMT ČR a MŽP ČR. Krajským koordinátorem programu je Občanské sdružení Ametyst. Garantem pro Českou republiku je sdružení TEREZA. V roce 2012 Plzeňský kraj ocenil 7 škol, které získaly nebo obhájily titul Ekoškola. V roce 2013 je do programu Ekoškola zapojeno 11 základních škol a titul získalo 7 základních škol Plzeňského kraje. Program Ekoškola není zatím zaměřen na mateřské školy. V roce 2013 probíhá pilotní provoz na několika mateřských školách mimo Plzeňský kraj.

RECYKLOHRANÍ, aneb Uklidme si svět!

je dlouhodobý školní vzdělávací program finančně podporovaný společnostmi ASEKOL s.r.o., ECOBAT, s.r.o., EKO-KOM, a.s., EKOLAMP, s.r.o. a ELEKTROWIN, a.s. který si klade za cíl propagovat osvětu v oblasti nakládání s odpady především v předškolních a školních zařízeních České republiky (MŠ, ZŠ, SŠ) spojenou s realizací zpětného odběru použitých baterií a drobného vysloužilého elektrozařízení. V roce 2012 bylo do projektu zapojeno 125 škol Plzeňského kraje.

Projekt Ekopolis

Cílem projektu je vytvoření atraktivní stolní didaktické hry, která je široce využitelná při výuce průřezového tématu environmentální výchova. Provozovatelem projektu je www.scio.cz, s.r.o. Žáci jsou ve hře postaveni do modelové situace, kdy se budou muset samostatně rozhodovat a jejich úspěch bude záviset na schopnosti zohlednit v průběhu hry různé jevy a souvislosti z oblasti vztahů člověka k okolnímu prostředí. Navazující pracovní listy a projekty pak umožní zasadit situace ze hry do konkrétního prostředí, ve kterém žáci žijí. Projekt je spolufinancovaný z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. Pro tříleté období školních let 2009/10 – 2011/12 je přijat a realizován na celém území ČR s výjimkou Prahy a byl zdarma k dispozici všem zapojeným školám.

Mezi nejčastější důvody nezapojení školy do celonárodních programů jsou personální, finanční důvody, vlastní EVVO program, blízká spolupráce s NP a CHKO Šumava a CHKO Český les. Funkci koordinátora EVVO má zřízeno 79 % respondentů. Specializační studium pro koordinátory EVVO absolvovalo pouze 16 % respondentů.

Základní školy při realizaci aktivit spolupracují nejčastěji s obecním úřadem, s o.s. Tereza, s o.s. Ametyst, s Lesy ČR, se Sdružením přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně (s Environmentálním centrem Lüftnerka), se společnostmi na zpracování odpadů (EKO-KOM, ASEKOL, EKODEPON, Rumpold a.s., Elektrowin), se záchrannými stanicemi živočichů, se sítí environmentálních center ENVIC, s mysliveckými spolky, s Českým svazem ochránců přírody, s o.s. Svoboda zvířat, s místní akční skupinou, s Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů (ÚHÚL), s muzei, s ekofarmami, s Národním parkem a Chráněnou krajinnou oblastí Šumava, s Chráněnou krajinnou oblastí Český les, s Nadačním fondem zelený poklad, se Správou veřejného statku města Plzeň (Sofronka).

Nejčastějším vybavením škol pro EVVO jsou literatura, výukové listy, nádoby na tříděný odpad, fotoaparáty, některé školy mají balíčky EVVOLUCE, hru Ekopolis, meteostanici, zookoutek, hmyzí hotel, učebny v přírodě. Sedm základních škol ve výzkumu nemělo zahradu. Devět škol provedlo rekonstrukci zahrady na zahradu ekologickou, případně v přírodním stylu, a 17 škol uvažuje o rekonstrukci školní zahrady. V 7 školách je stabilní část financí vyčleněna pro EVVO, 7 škol získalo jednorázové pravidelné účelové příspěvky od zřizovatele na EVVO, 15 škol podalo grantové žádosti psané členy pedagogického sboru, 3 školy využily externisty k podání žádostí o granty, 12 škol využilo sponzorského daru a 17 škol dobrovolnickou práci rodičů, příp. žáků a učitelů. Nadační fond Zelený poklad vyhlašoval ve školním roce 2010/2011 program Zelené školní zahrady mezi úspěšnými žadateli byly dvě základní školy z Plzně.

Základní školy by uvítaly spolupráci s krajským úřadem Plzeňského kraje v těchto oblastech: metodická podpora při psaní projektových žádostí, zdroj informací při grantových výzvách, publicita realizovaných akcí na portálu PK, soutěže, financování exkurzí a vzdělávacích aktivit žáků, finanční prostředky na rekonstrukci zahrad a atrií škol, pořízení nádob na tříděný odpad.

Plzeňský kraj finančně podporuje soutěže dětských kolektivů ve znalostech přírody a základů ekologie s názvem Zelená stezka – Zlatý list. V roce 2013 vyhrál v obou kategoriích krajské kolo Brontosurus Rokycany, ZO ČSOP Kulíšek. Plzeňský kraj poskytl v letech 2011 -2013 dotace z dotačního programu Ekologické projekty dotační titul Zelené školní zahrady osmi školám Plzeňského kraje. Plzeňský kraj realizoval v letech 2011-2013 divadelní představení pro školy O Lesíčkově a ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje hradil vybavení školských zařízení Plzeňského kraje nádobami na vytříděné složky odpadů a zajišťoval exkurze škol Plzeňského kraje do školícího centra environmentální výchovy v oblasti odpadů v Černošíně včetně dopravy.

Odbor životního prostředí Magistrátu města Plzeň pořádá každý rok pro ZŠ výtvarnou soutěž ke Dni Země a také pro vybranou ZŠ projekt „Jak se žije v ekologicko šetrné domácnosti“. Jednotlivé třídy procházejí bytem rodiny Liškových. Ta se snaží žít ekologicky a tak, aby co nejméně poškozovala životní prostředí. Žáci procházejí stanoviště - pokoje bytu, kde se dozví více o principech trvale udržitelného života. Ke Dni zvířat pořádá akce na ZŠ, kam jsou zváni představitelé Zoologické a botanické zahrady města Plzně, záchranné stanice živočichů, Městské policie, Ligy na ochranu zvířat atd.

3.1.3 Environmentální vzdělávání a výchova na středních a vyšších odborných školách

Na gymnáziích je EVVO zařazována především do výuky biologie a geografie. Na ostatních středních školách je jí většinou věnován prostor v rámci odborných předmětů. V kraji existuje několik škol s ekologickými obory: Střední škola zemědělská a potravinářská, Klatovy, Národních mučedníků 141 (obor Ochrana přírody a prostředí), Střední průmyslová škola dopravní, pracoviště Křimice (obor Mechanizace a služby – ekologie), Církevní střední odborná škola Spálené Poříčí (obor Ochrana přírody a životního prostředí).

Dotazníkového šetření se v roce 2011 zúčastnilo celkem 26 respondentů, tzn. 55 % všech oslovených středních škol (47). Respondenti uvádějí zapojení pouze v programu M.R.K.E.V., a to 10 škol. Funkci koordinátora EVVO má zřízeno 88 % respondentů. Specializační studium pro koordinátory EVVO absolvovalo pouze 19 % respondentů.

V Plzeňském kraji jsou v roce 2013 do sítě M.R.K.E.V. zapojeny 3 střední školy a do programu Ekoškola jedna střední škola.

Střední školy při realizaci aktivit spolupracují nejčastěji s o.s. Ametyst, se společnostmi na zpracování odpadů (EKO-KOM, ASEKOL, EKODEPON, Rumpold a.s., Elektrowin), obecními úřady a podniky.

Nejčastějším vybavením škol pro EVVO jsou literatura, výukové listy, nádoby na tříděný odpad, fotoaparáty. Deset středních škol (38 %) ve výzkumu nemělo zahradu. Pět škol provedlo rekonstrukci zahrady na zahradu ekologickou, případně v přírodním stylu. Ve třech školách je stabilní část financí vyčleněna pro EVVO, 3 školy získaly jednorázové pravidelné účelové příspěvky od zřizovatele na EVVO, 5 škol podalo grantové žádosti psané členy pedagogického sboru.

Střední a vyšší odborné školy by uvítaly spolupráci s krajským úřadem Plzeňského kraje v těchto oblastech: metodická podpora při psaní projektových žádostí, zdroj informací při grantových výzvách, publicita realizovaných akcí na portálu PK, soutěže, financování exkurzí a vzdělávacích aktivit žáků, finanční prostředky na odpočinkové zóny pro žáky, pořízení nádob na tříděný odpad, výuka talentovaných žáků v přírodě, ekologická laboratorní cvičení, ekologizace provozu škol, exkurze v Národním parku Šumava, exkurze na biofarmy.

Plzeňský kraj poskytl v letech 2011-2013 dotace z dotačního titulu Zelené školní zahrady. Tento dotační program byl uskutečněn ve spolupráci s Nadačním fondem Zelený poklad. Mezi příjemci dotace byla Střední škola zemědělská a potravinářská, Klatovy, Národních mučedníků 141 a Střední průmyslová škola dopravní Plzeň.

Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Plzeňského kraje vyhlásil soutěž pro střední školy s názvem „Zelená škola Plzeňského kraje“. Do třetího o ročníku soutěže v roce 2012 se mohly přihlásit střední školy z celého Plzeňského kraje. První tři byly finančně oceněny a budou moci užívat titul Zelená škola Plzeňského kraje pro školní rok 2012/2013. Finanční prostředky Plzeňského kraje byly určeny na nákup učebních pomůcek zaměřených na ekologickou výchovu nebo úhradu poplatků za semináře, kurzy, programy s ekologickou tematikou.

Ekologická olympiáda je soutěž tříčlenných družstev zastupujících jednotlivé střední školy, ale také setkání lidí se zájmem o přírodu, s chutí něco nového se o ochraně přírody dozvědět a přiučit. V Plzeňském kraji tradičně pořádá krajské kolo ZO ČSOP Spálené Poříčí ve spolupráci s Církevní střední odbornou školou. Ve školním roce 2010/2011 se konalo v červnu ve Spáleném Poříčí a v Plzni národní kolo 16. ročníku Ekologické olympiády s tématem "Lesní ekosystémy". Z pověření MŠMT bylo koordinátorem soutěže Sdružení Mladých ochránců přírody, spoluorganizátorem pak ZO Českého svazu ochránců přírody Spálené Poříčí ve spolupráci se SVSMP a Lesy ČR, s. p. Obě akce finančně podpořil Plzeňský kraj.

ENERSOL je soutěž pro žáky SŠ a studenty VOŠ na téma obnovitelných zdrojů energie. Účastníci hodnotí využívání obnovitelných zdrojů energie, úspory energie a snižování emisí v dopravě ve svém okolí. Organizátorem krajského kola soutěže je Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, Vejprnická 56. I tuto soutěž podpořil v rámci Podpory zájmové činnosti Plzeňský kraj.

V letech 2010/2011 realizovalo občanské sdružení ENVIC – ve spolupráci se 4 partnery a 6 středními školami - projekt Specializované environmentální programy pro střední školy Plzeňského kraje. Projekt byl zaměřen na rozšíření konkrétních odborných předmětů o nové poznatky z oblastí souvisejících s efektivnějším nakládáním s energiemi, ochranou přírody a životního prostředí obecně, environmentálně šetrnějšími výrobními procesy a postupy. Všechny úpravy odborných předmětů jsou zapracovány do Školních vzdělávacích i tematických plánů škol zapojených do projektu. Inovované předměty vytvářejí ucelené vzdělávací programy v těchto oblastech:

- Zemědělská praxe / Environmentálně šetrný zemědělský provoz
- Přírodopis / Environmentální přírodopis
- Podnikání / Environmentální principy v podnikání
- Krajina / Územní systém ekologické stability
- Zemědělství / Zemědělství a ochrana přírody
- Stavebnictví / Environmentálně šetrné stavby

Vytvořené vzdělávací programy jsou k dispozici dalším středním školám, výukové materiály jsou volně ke stažení na internetu: <http://www.enviprogramy.cz/>

3.1.4 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti EVVO (většinou koordinátoři EVVO na školách) se ve většině případů odehrává ve spolupráci s příspěvkovou organizací Plzeňského kraje: Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Plzeň, sady 5. května 42. Každoročně je v září pořádán Veletrh ekologických výukových programů, kterého se účastní pravidelně 25 účastníků, prezentuje aktuální nabídku EVVO v kraji, publikace, ukázky z programů. Každoročně je uspořádána Konference pro učitele se zájmem o EVVO, která je většinou tematicky zaměřená. Jde o odborné přednášky doplněné praktickými dílnami, kterých se pravidelně účastní okolo 30 účastníků. Další semináře se pak realizují v rámci konkrétních projektů. Občanské sdružení Ametyst uskutečnilo v letech 2006 až 2007 Specializační studium pro koordinátory EVVO s 28 absolventy. Od roku 2010 do roku 2012 organizovalo o.s. Ametyst Specializační studium – Jihozápad s 24 absolventy z toho pouze 12 absolventů bylo z Plzeňského kraje. Občanské sdružení dále zajišťuje konzultace ke školnímu vzdělávacímu programu, k realizaci EVVO na školách – projekt ve

spolupráci se SSEV Pavučina, konzultační činnost při projektu IPEV (2009 až 2011) a lektorskou činnost pro Nadační fond Zelený poklad při tvorbě zahrad.

Školní koordinátoři EVVO (ŠK EVVO)

	SŠ	ZŠ	spec. ZŠ
Celkový počet ŠK EVVO	29	125	14
Studium pro ŠK EVVO absolvovalo	9	20	1
Specializační kurz pro ŠK EVVO studuje	3	3	0

Pozn.: Data jsou získána z KEVISu ke dni 22. 10. 2012. (Výroční zpráva 2011/2012)

Na středních školách v Plzeňském kraji působí 29 školních koordinátorů EVVO (dále jen ŠK EVVO). Na základních školách v Plzeňském kraji působí 125 ŠK EVVO. Na základních školách pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami v Plzeňském kraji působí 14 ŠK EVVO.

Plzeňský kraj poskytl prostředky na „Podporu EVVO ve školách a školských zařízeních v Plzeňském kraji“. Realizátorem bylo Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola, Plzeň, sady 5. května 42. Cílem projektu bylo vzdělávat pedagogické pracovníky na školách a školských zařízeních v oblasti EVVO, a zvyšovat tak jejich odbornost. KCVJŠ nabídlo odbornou a metodickou pomoc koordinátorům EVVO a dalším pedagogickým pracovníkům formou seminářů, poskytlo metodické a odborné materiály, výuková DVD atd.

Evvoluce je tříletým projektem Ochrany fauny České republiky. Projekt je podporován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. Cílem je pomáhat školám s výukou tzv. průřezových témat. Bylo vytvořeno sedmáct ucelených výukových balíčků. Všechny materiály jsou volně přístupné. Tematicky zaměřené výukové balíčky nabízí pedagogům především hotové materiály použitelné pro přímou výuku, ale i nápady a rozšiřující aktivity. Kromě práce na samotných výukových materiálech realizuje projektový tým série seminářů. První skupina těchto seminářů získala akreditaci od MŠMT.

3.1.5 Nejvyužívanější poskytovatelé EVVO programů v Plzeňském kraji ze strany škol

(na základě dotazníkového šetření září 2011):

Občanské sdružení Ametyst – program Ekovýchova

Občanské sdružení Ametyst nabízí různé typy programů, které se uskutečňují v terénu, na terénní stanici v Prusinách, na školách a příležitostně v německém partnerském středisku LBV-Zentrum Mensch und Natur (od pěti do deseti programů ročně). Během roku 2010 se účastnilo nabídnutých programů okolo 1000 žáků. Programy jsou zpoplatněny. V roce 2011 se mohly školy účastnit zdarma, díky finanční podpoře Plzeňského kraje, dvou terénních programů v PR Zábělá a NPR Chejlava. Počet účastníků (žáci 2. stupně ZŠ a SŠ) byl 600.

Ve školním roce 2010/2011 realizovalo občanské sdružení Ametyst projekt „Labyrint“ (Inovativní projekty environmentální výchovy pro školy v Plzeňském kraji) podpořený z 1. výzvy OP VK. Projekt směřoval k vytvoření stabilního zázemí pro začleňování environmentální výchovy do školních vzdělávacích programů škol v Plzeňském kraji realizací školních projektů environmentální výchovy. Aktivita realizované v rámci projektu rozvíjí kompetence žáků v oblasti udržitelného rozvoje, vedou k vytvoření nebo prohlubování kladného vztahu k životnímu prostředí. Cílovou skupinou tohoto projektu byli žáci a pedagogové základních a středních škol Plzeňského kraje. Výstupy projektu jsou využitelné i pro další aktéry v oblasti environmentální výchovy: pracovníky školských zařízení a nestátní neziskové organizace. Jeho plánovaným výstupem je soubor dvanácti projektů. Základní informace ke každému projektu jsou ke stažení na internetových stránkách sdružení s kompletním metodickým materiálem a pomůckami včetně pilotních realizací. Školní projekty probíhají na školách zdarma. Doposud se jich účastnilo okolo 900 dětí. Po skončení projektu bude realizace výuky zpoplatněna. Pokud výuku učitel realizuje sám, může si zapůjčit zdarma kompletní sadu pomůcek s metodickým materiálem. V roce 2012 se programů Občanského sdružení Ametyst účastnilo 3159 žáků. Sdružení úspěšně čerpá finanční prostředky z grantů evropských fondů.

Environmentální centrum Lüftnerka

Sdružení přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně IRIS provozuje od roku 2007 Environmentální centrum Lüftnerka, od téhož roku je zapojeno v Národní síti středisek ekologické výchovy Pavučina. Sdružení se pravidelně účastní akcí Pavučiny, např. školení, seminářů, odborných konferencí, veletrhů výukových programů. V roce 2010 se na základě výběrového řízení Pavučiny stalo pořadatelem kulatého stolu k EVVO v Karlovarském kraji.

Od roku 2009 sdružení provozuje ovocný genový sad. Dále je společně se ZOO a BZ vydavatelem čtvrtletníku IRIS s garancí za rubriky o přírodě a ekologii.

Hlavní činností Environmentálního centra Lüftnerka je organizace a realizace výukových programů a komentovaných prohlídek v rámci Zoologické a botanické zahrady města Plzně. V současnosti centrum nabízí pro všechny školy, školská zařízení, zájmové skupiny a širokou veřejnost komentované prohlídky a celkem 30 výukových programů. Mezi nejoblíbenější výukové programy patří Domácí zvířata, Česká řeka, Cesta do Afriky, Zvířátka z pohádek, Primáti, Savci a Šelmy. K nabídce programů jsou v rámci environmentální výchovy v průběhu celého roku připravovány tzv. Tematické environmentální dny. V rámci těchto dnů jsou nabízeny stále oblíbené rukodělné dílny /velikonoční, podzimní, vánoční/, soutěžní programy Zoohrátky a Environmentální klání, besedy, exkurze nebo setkání s ošetřovateli zvířat v ZOO.

Nabídku výukových programů, komentovaných prohlídek a tematických dnů využilo v roce 2012 celkem 833 skupin z celkového počtu 16204 účastníků. Ve školním roce mohou školy a školská zařízení využívat od října do dubna na výukové programy výukovou permanentku. Této možnosti v roce 2012 využilo celkem 49 škol, z toho 13 mateřských škol.

Mezi další činnosti centra patří vedení zoologického a chovatelského kroužku, které jsou určeny dětem se zájmem o přírodu a chov terarijních zvířat. Dále také zapojování se do všech aktivit, pořádaných ZOO a BZ města Plzně a Sdružením IRIS - víkendové akce, kampaně, přednášky a konference.

U široké veřejnosti patří mezi nejvyhledávanější nabídku centra příměstské tábory /zimní, jarní a letní/. V současnosti spolupracuje s centrem celkem 20 externích lektorů z řad studentů VŠ, kteří pomáhají v průběhu roku s výukou a akcemi.

Výukové a školicí centrum Černošín

Toto centrum zahájilo svoji činnost v září 2008 a je provozováno společností EKODEPON s.r.o., která je v majetku Sdružení obcí Černošín. Výukové a školicí centrum je unikátní zařízení, kde se snoubí teorie s praxí. V areálu se nachází jak provozy, kde je nakládáno s komunálními odpady, tak i školicí středisko. Účastníci exkurze dostanou od odborně vyškoleného lektora teoretické informace o kompletním systému správného nakládání s odpady, které vznikají v domácnostech. Účastníci procházejí naučnou stezkou odpadů. Stezka prochází kolem řízené skládky odpadů, kompostárny a kogenerační jednotky, kde je z jímaného skládkového plynu vyráběna elektrická energie. Smyslem exkurze je v praxi ukázat smysl třídění odpadů.

Environmentální výchova v NP a CHKO Šumava

Motto environmentální výchovy „Národní park Šumava je tou nejlepší učebnou pod širým nebem“ již prozrazuje, že nabídka programů je určena především do venkovního prostředí, kde se nejen děti a mládež mohou seznámit s tímto jedinečným územím. Výukové programy, programy pro veřejnost a projekty jsou realizovány na třech střediscích environmentální výchovy ve Vimperku, v Kašperských Horách a v Stožci, která nabízejí množství témat o šumavské přírodě. Výukové programy odpovídají rámcovému vzdělávacímu programu od mateřských škol až po střední školy. Na území Plzeňského kraje se nachází pouze Středisko ekologické výchovy v Kašperských Horách, které realizuje výukové programy celoročně pro děti od mateřských až po střední školy nejen z Plzeňského kraje. V případě nepříznivého počasí je pro výuku k dispozici učebna s mnoha pomůckami. Většina výukových programů probíhá v přírodě, přímo v okolí

střediska se nachází rozsáhlý venkovní areál. Pracovníci SEV také vyrazí s dětmi poznávat taje a krásy přírody do okolí Kašperských Hor či dále do území Národního parku Šumava.

SWOT analýza pro školní EVVO

Silné stránky	Slabé stránky
- rychlý přenos informací, využívání emailových rozesílek - metodický pokyn MŠMT k EVVO č.j.:– 32 338/2000-22 (školní koordinátoři) - Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Plzeň, sady 5. května 42	- nedostatek finančních zdrojů na pokračování sítě škol M.R.K.E.V. a Mrkvička - přetížení pedagogů - chybí motivace koordinátorů - nedostatek finančních zdrojů pro financování EVVO - komplikovaná administrace grantů - problém zařazení do výuky (kolize s dalšími předměty) - koordinátoři EVVO jsou jen formálně určení
Příležitosti	Ohrožení
- možnost dlouhodobého programu školy - využití školních zahrad k EVVO - existence národních a mezinárodních EVVO programů - rozvoj středisek EVVO - spolupráce na grantech (školy a NNO) - poskytování a půjčování pomůcek pro EVVO v regionu - workshopy EVVO (semináře zaměřené na vytváření programů, metodiky)	- klesající podpora dalšího vzdělávání učitelů - ukončení možnosti financování ze zdrojů EU a MŽP

3.1.6 Vysoké školy

V regionu Plzeňského kraje má mezi vysokými školami dominantní postavení Západočeská univerzita v Plzni, dále pak významnou tradiční pozici Lékařská fakulta Univerzity Karlovy. Ve vztahu k EVVO je vhodné rozlišit obory, vychovávající odborníky v oboru ochrany životního prostředí a obory, připravující pedagogy, kteří budou realizovat EVVO na školách. V první skupině se problematikou životního prostředí zabývají ve svých studijních plánech Fakulta elektrotechnická a Fakulta zdravotnických studií, ostatní fakulty vyučují tuto problematiku pouze rámcově, ve vybraných předmětech (fakulty strojní, právnická, ekonomická, aplikovaných věd). Druhá skupina oborů, nabízená na Fakultě pedagogické, je pro další vývoj EVVO v kraji klíčová, protože zajišťuje výchovu těch, kteří mohou kvalifikovaně působit v rámci školní i mimoškolní EVVO.

ENVIC, občanské sdružení spolupracuje s Fakultou elektrotechnickou ZČU na tvorbě diplomových prací v oblasti udržitelného rozvoje a udržitelné energetiky. ENVIC každoročně navrhuje témata diplomových a bakalářských prací z vlastní praxe. Pro tvorbu prací studentům zapůjčuje přístroje, software a poskytuje konzultace. Praktické výsledky diplomových a bakalářských prací jsou uveřejňovány na internetu.

Přehled oborů vychovávajících odborníky na problematiku životního prostředí

Fakulta elektrotechnická

Studijní obor	Technická ekologie
Cíl studia	Připravuje odborné pracovníky s teoretickými, všeobecně technickými, odbornými elektrotechnickými znalostmi a zároveň se znalostmi techniky a

	problematicy ochrany životního prostředí nejen v rámci současných potřeb, ale s důrazem na budoucí efektivní rozvoj tohoto interdisciplinárního oboru.
Typ a délka studia	bakalářské studium – 3 roky navazující magisterské studium – 2 roky

Fakulta zdravotních studií

Studijní obor	Ochrana veřejného zdraví
Cíl studia	Absolvent získá mimo jiné způsobilost k výkonu práce v následujících odvětvích – např. ve všech oborech hygieny a epidemiologie na krajských hygienických stanicích, na specializovaných pracovištích institucí s náplní v oblasti fyziologické práce, toxikologie, psychologie práce a pracovního lékařství, při výkonu státního dozoru v ochraně životního prostředí, ve státní správě v oblasti ochrany životních a pracovních podmínek, v podnikových útvarech ochrany a bezpečnosti práce a životního prostředí.
Typ a délka studia	bakalářské studium – 3 roky

Přehled oborů vychovávajících pedagogy pro EVVO

Fakulta pedagogická

Studijní programy	Přírodovědná studia (obory se zaměřením na vzdělávání)
Cíl studia	Absolvent bakalářského programu Přírodovědná studia se zaměřením na vzdělávání získá základní znalosti vybraného oboru/oborů (např. chemie, biologie, geografie, fyziky) nezbytné pro další navazující magisterské studium učitelského směru. Vhodnou volbou výběrových předmětů může získat i hlubší znalost oboru, která mu případně umožní i další odborné (nepedagogické) studium na jiné vysoké škole.
Typ a délka studia	bakalářské studium – 3 roky

Fakulta pedagogická

Studijní obor	Výchova ke zdraví
Cíl studia	Absolvent je schopen vykonávat činnost výchovně-vzdělávací, osvětovou a poradenskou v různých sociálních skupinách, institucích a organizacích, které se přímo či nepřímo podílejí na programech podpory a ochrany zdraví včetně prevence rizikového chování. Je schopen koncipovat a realizovat programy podpory zdraví. Absolvent může působit jako lektor v oblasti zájmového a celoživotního vzdělávání. Absolvent bakalářského studijního programu může pokračovat v navazujícím magisterském studijním programu Učitelství pro základní školy, studijní obor Učitelství výchovy ke zdraví pro ZŠ.
Typ a délka studia	bakalářské studium – 3 roky

Fakulta pedagogická řadí přípravu na EVVO i do předmětů v rámci dalších bakalářských studijních oborů: Učitelství odborných předmětů, Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku, Učitelství pro mateřské školy.

Fakulta pedagogická

Studijní programy	Učitelství pro základní školy a Učitelství pro střední školy
Cíl studia	Stěžejní stránku profilu absolventa tvoří pedagogicko-psychologické a didaktické kompetence. Speciální kompetence opravňuje absolventa k výuce vybrané aprobace předmětů.
Typ a délka studia	navazující magisterské studium – 2 roky

SWOT analýza EVVO na vysokých školách

Silné stránky	Slabé stránky
• spolupráce vybraných pracovišť ZČU s dalšími aktéry EVVO v kraji (Ametyst, ENVIC, NP Šumava) • zapojení pracovníků ZČU do dalšího vzdělávání učitelů • zapojení pracovníků z Fakulty pedagogické do tvorby učebnic pro základní a střední školy • zapojení pracovníků ZČU do tvorby regionálních popularizačních publikací	• neexistence přírodovědecké fakulty na ZČU • chybějící zastoupení oborů environmentální psychologie a environmentální ekonomie • chybějící zapojení humanitních oborů do přípravy odborníků na EVVO • výzkum v oblasti environmentální výchovy omezen pouze na vybrané diplomové práce
Příležitosti	Ohrožení
• zapojení odborníků ze ZČU do řešení projektů EVVO v Plzeňském kraji • nová publikační platforma pro vzdělávání v přírodovědných oborech – časopis Arnica na Fakultě pedagogické • zapojení do projektů rozvíjejících EVVO v kraji (např. projekt ESF EnviroGIS)	• klesající počty studentů • snižující se dotace na studenta • konkurence VŠ výrazně orientovaných na přírodovědné obory a obory životního prostředí mimo Plzeňský kraj (České Budějovice, Ústí nad Labem, Praha) • klesající podpora dalšího vzdělávání učitelů • ukončení možnosti financování ze zdrojů EU ve stávajícím rozsahu

3.2 Mimoškolní environmentální vzdělávání, výchova a osvěta dětí a mládeže

Zájmové vzdělávání je nedílnou součástí mimoškolního života dětí a mládeže. Školská zařízení, která zájmové vzdělávání poskytují, jsou střediska volného času, školní kluby a školní družiny. Mimoškolní EVVO se kromě středisek pro volný čas dětí a mládeže věnují i některé nestátní neziskové organizace např. Český svaz ochránců přírody, Junák a oddíly mladých zahrádkářů, rybářů, včelařů aj.

V letech 2004-2012 Plzeňský kraj vyhlašoval soutěž s názvem „V přírodě s přírodou“. V roce 2012 soutěž probíhala ve dvou kategoriích soutěž táborových her letních dětských táborů s environmentální tematikou a soutěž programů příměstských táborů s environmentální tematikou. V roce 2013 byl vyhlášen dotační program V přírodě s přírodou. Cílem dotačního programu je podpořit výukové projekty letních dětských táborů s environmentální tematikou, které budou zaměřeny na pobyt v přírodě, na soulad člověka s přírodou a na environmentálně šetrné chování jednotlivce a skupiny ve vazbě na udržitelný rozvoj.

3.2.1 Střediska volného času (SVČ)

Střediska volného času poskytují zájmovou činnost zaměřenou na různé oblasti činností dětem, mládeži, pedagogickým pracovníkům i další veřejnosti, a to formou pravidelné činnosti (zájmové kroužky, kurzy, oddíly), příležitostné činnosti (akce pro veřejnost – vystoupení, výstavy, dny otevřených dveří), spontánních aktivit (otevřené kluby), táborů a pobytových akcí, soutěží, osvětové činnosti i individuální práce. SVČ také nabízejí výukové programy pro školy, adaptační programy v rámci prevence rizikového chování, spolupracují s mateřskými, základními i středními školami, s dětskými domovy, NNO, veřejnými institucemi, orgány státní správy a samosprávy, s firmami, regionálními médii a v neposlední řadě s rodiči dětí a mládeže. Všechna činnost je plně v souladu s vyhláškou MŠMT č. -74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Střediska volného času jsou zřízena jako příspěvkové organizace obcí (samostatně nebo jako součásti škol) či Plzeňského kraje. Na území kraje působí také zařízení, jehož zřizovatelem je církevní organizace.

1) SVČ (DDM) zřizovaná Plzeňským krajem

DDM Nýrsko (Dům dětí a mládeže, Nýrsko, prap. Veitla 23) nabízí pro své zájemce tyto přírodovědné aktivity: Batůžek – kroužek pro malé turisty a ochránce přírody, Poznávej a chraň – příměstský tábor se zaměřením na přírodovědu (poprvé organizován v roce 2011).

DDM Horažďovice (Dům dětí a mládeže, Horažďovice, Zámek 11) Přírodovědně orientované zájmové kroužky zajišťuje výhradně pracoviště Přírodovědné stanice a lze mezi ně zařadit následující: Akva-tera, Botanický kroužek, Hrátky s přírodou, Hvězdářský kroužek, Chovatelský kroužek, Malý přírodovědec, Meteorologický kroužek, Myslivecký kroužek, Ornitologický kroužek, Psí kamarád – kynologický kroužek, Rybářský kroužek, Skarabeus – entomologický kroužek, Včelařský kroužek. Předpokládané přírodovědné laděné tábory: Přírodovědný příměstský tábor, Přírodovědný pobytový tábor, Příměstský rybářský tábor.

DDM Kaznějov (Dům dětí a mládeže RADOVÁNEK, Kaznějov, Pod Továrnou 333) Na ekologii a environmentální vzdělávání je zaměřen především DDM v Plasích a ENVIC Plasy. Také ostatní pracoviště pořádají akce zaměřené na EVVO. Výukové programy jsou v nabídkách všech pracovišť především však v Plasích. Toto DDM pořádá také ekovýchový tábor. Přírodovědné zájmové kroužky se nedaří naplnit.

DDM Rokycany (Dům dětí a mládeže, Rokycany, Čechova 1155) Ekovýchovným programům se věnují dva zájmové útvary Brontosaurus pro mladší a starší žáky. DDM pořádá letní tábor se zaměřením na ochranu přírody. Během roku 2011 DDM pořádalo 18 akcí. Hlavní akce pro širokou veřejnost a výpravy pro zájmové útvary Brontosaurus: Den Země, Indiánský den, Sazení stromků, Sčítání sov a ledňáčků, Sekání porostů na Šumavě, Vánoční stromek pro zvířata, Úklid rokycanské stráně.

DDM Tachov (Dům dětí a mládeže, Tachov, Školní 1638) Ve školním roce 2010/2011 byly zařazeny tyto ekovýchové aktivity v pravidelné činnosti – kroužek Tvořivé dílny, který se kromě jiného věnoval práci s recyklovatelnými materiály (výroba). DDM organizovalo týden s tematikou ekologie, péče o životní prostředí, Ekomise a ekoateliér, s tématem práce s odpadovými materiály. DDM pořádal i následující akce: Pohybem za zvířátky –agroturistika, hry a soutěže s přírodní tematikou, Hrátky dovedných rukou – práce s různými materiály vč. odpadových – recyklovatelných, pobytový tábor – Keramika v přírodě – tvoření uprostřed inspirativní přírody Úterska, vnímání krás zdejší přírody a života v ní, vycházky, pozorování. DDM se nedaří získat zájemce o kroužky Přírodovědný a Myslivost.

SVČ Plzeň (Středisko volného času dětí a mládeže, Plzeň, Pallova 19) Středisko volného času dětí a mládeže, spravuje dvě pracoviště Skupova 4 a Ledecká 23. Pracoviště Skupova 4 organizovala tyto zájmové kroužky s environmentální tematikou: Chovatelský kroužek I. a II., Rybářské kroužky I. – III. a výukové programy Živý svět – výukové programy pro I. stupeň a velkou přírodovědnou soutěž pro 1.-5.tř – Přírodovědná stezka. Pracoviště Ledecká 23 zajišťovala následující kroužky: Formika – přírodovědný kroužek, Zlatá udice –

rybolovná technika, výukový program Roční období, Barevný rok, Život v přírodě. V roce 2011 se uskutečnil také příměstský přírodovědný tábor. Na obou pracovištích jsou otevřené akva-tera pracovny.

DDM Klatovy (Dům dětí a mládeže, Klatovy, ul. 5. května 109) DDM organizovalo zájmový kroužek Rybáři. Ekologické výchově se žáci věnovali v rámci zájmového kroužku Výtvarné výchovy (zpracování recyklovatelných materiálů). DDM realizovalo také mimořádné akce ke Dni země.

2) SVČ zřizovaná obcemi jako samostatná zařízení

DDM Přeštice (Dům dětí a mládeže Přeštice, okres Plzeň-jih) DDM organizuje kroužky s EVVO tematikou chovatelské a Zahradníček, výukové programy pro MŠ „Jaro, léto, podzim, zima – se zvířátky je vždy prima“, výukové programy pro ZŠ „Kdo to ví – odpoví“ (přírodověda). Pořádá letní tábor zaměřený na sblížení dětí s koňmi i přírodou

DDM Blovice (Dům dětí a mládeže Blovice, okres Plzeň-jih) DDM organizuje přírodovědné kroužky: rybářský kroužek, chovatelský kroužek, jezdecký kroužek, turistický kroužek a výukové programy – Švomapajti, Lesní moudrost. V posledních letech DDM pořádal následující letní tábory s přírodovědnou tematikou: Švomapajt a ti druzí, Indiáni, Tajuplný ostrov, Koně na betoně, Expedice Concordia, vždy jeden tábor ročně.

DDM Stříbro (Dům dětí a mládeže Stříbro, příspěvková organizace) DDM organizuje kroužky: včelařský, rybářský, rybářský muškaření, Tymiánek – přírodovědný kroužek DDM v Ekocentru Kladruby a myslivecký, který se v roce 2011 nepodařilo naplnit. Dále DDM pořádá akce: Bonětice – víkendová zábavná přírodovědná praktika, Mini Globe Games – přírodovědná soutěž pro 5-členné školní týmy okr. Tachov. Soutěž probíhá v terénu, vychází z enviroprojektu GLOBE. Společný tým účast DDM a ZŠ Mánesova se zúčastnil na mezinárodních GLOBE Games, DDM měsíčně zajišťuje cestovatelské přednášky, ekofilm festival. Průřezově se tematice EVVO věnují následující oddíly - turistické oddíly, horolezci, střelecký oddíl. Ve spádové oblasti DDM Stříbro není obecně zájem o přírodovědné kroužky. Kroužky včelařský, rybářský jsou úzké skupinky 6-8 dětí.

DDM Třemošná (Dům dětí a mládeže KAMARÁD Třemošná, okres Plzeň-sever, příspěvková organizace) V DDM z přírodovědy pracují pouze rybářské kroužky, které vedou externí pracovníci. Pořádají rybářské závody a v létě rybářské týdenní soustředění.

DDM Stod (Dům dětí a mládeže Stod, okres Plzeň-jih) Přírodovědné kroužky už druhým rokem, díky nezájmu ze strany dětí, nemají. Před 15 lety to byla nejžádanější oblast zájmu dětí ve spádové oblasti DDM Stod.

3) SVČ zřizovaná obcemi jako součástí škol

DDM Planá (pod Základní školou Planá, náměstí Svobody 59, okres Tachov, příspěvkovou organizací) Žádný přírodovědný kroužek pod DDM nemají, nepořádají ani tábor. Akce k tomuto tématu pořádá škola.

SVČ Velhartice (pod Základní školou a mateřskou školou Velhartice) Ve Velharticích není mezi dětmi o přírodovědné kroužky zájem. V roce 2010 DDM organizoval rybářský kroužek, který se však osamostatnil a je veden pod rybářským svazem.

SVČ Sušice (pod Základní školou Sušice, Lerchova ul. 1112, okres Klatovy) SVČ zajišťoval v roce 2011 následující kroužky: Turistický kroužek, Přírodovědný, Rybáři začátečníci, Rybáři pokročilí, Přírodovědný, Sušický fotograf. Uspořádal dva tábory: Rybáři, Turisticko-přírodovědný.

DDM Nýřany (pod Základní školou a Mateřskou školou Nýřany, příspěvkovou organizací) V roce 2011 byl nově zřízen ekologický kroužek.

3.2.2 Ostatní organizace EVVO v mimoškolní činnosti dětí a mládeže

Český svaz ochránců přírody

Děti a mládež v Českém svazu ochránců přírody (ČSOP) pracují převážně v kolektivech Mladých ochránců přírody (MOP). Jedná se asi o 3.300 členů do 18 let v přibližně 130 kolektivech po celé České republice. Každý kolektiv MOP pracuje při některé základní organizaci a získává metodickou a dotační podporu. V Plzeňském kraji působí v této době 7 organizací zapojených v ČSOP, které se zabývají prací s dětmi a mládeží. Tato činnost probíhá formou zájmových kroužků, při kterých se snaží dětem ukazovat jak chránit přírodu a jak se k ní chovat, učí se rozeznávat zvuky kolem sebe, zkrátka vnímat přírodu všemi smysly. Kromě kroužků pro děti tyto organizace každoročně pořádají i jiné akce, jako jsou výlety, víkendové pobyty či letní tábory. Děti z těchto organizací se mohou zapojovat i do řady celostátních aktivit zaštiťovaných ČSOP. Jako jsou např. Hledání jara, Ekologická olympiáda, soutěž Zelená stezka – Zlatý list, Uklidme Svět! a další. Činnost kroužků MOP probíhá na základnách a v klubovnách jednotlivých základních organizací Českého svazu ochránců přírody. Finanční prostředky získané z ústředí ČSOP jsou omezeny na jednotlivé akce. Činnost MOP se proto přímo odvíjí od činnosti a finančního zabezpečení základních organizací. Základní organizace Českého svazu ochránců přírody se sídlem Plzeňská 55, Spálené Poříčí získala dotaci v rámci programu „Kluby otevřených dveří pro neorganizované děti a mládež v roce 2013“ na projekt se stejným názvem. Krajský úřad Plzeňského kraje ve spolupráci s ZO ČSOP Spálené Poříčí organizoval v letech 2006-2010 čtyři ročníky sedmiměsíční přírodovědné soutěže Plzeňské kvítka pro děti ve věku 12 – 15 let z Plzeňského kraje. Soutěž probíhala jako korespondenční. Soutěžící se během ní mohli zapojit do zajímavých úkolů a rozšířit si své přírodovědné znalosti a vyhrát každý měsíc lákavé ceny. Tři nejlepší se zúčastnili dobrodružné přírodovědné expedice - týdenního tábora mladých ochránců přírody. Celoroční témata soutěže byla např: „Po chráněných územích ČR“ - Úkoly se vztahovaly ke zvláště chráněným územím České republiky, "Putování po Evropě" - děti se každý měsíc ocitly v jiném evropském státě.

Seznam organizací zapojených do systematické práce s kolektivem dětí a mládeže (MOP):

ZO ČSOP Libosváry, ZO ČSOP Manětínsko – Stvolny, ZO ČSOP Spálené Poříčí, ZO ČSOP Rokycany, ZO ČSOP Radnice, ZO ČSOP Kulíšek – Rokycany, ZO ČSOP Jilm – Zbiroh

SWOT analýza pro mimoškolní EVVO dětí a mládeže

Silné stránky	Slabé stránky
• dobré zázemí pro práci oddílů a kroužků • existující síť zařízení • dostatek času pro EVVO (na rozdíl od škol) • státní dotace • existence školních družin a školních klubů	• nedostatečná "ekologická gramotnost" vedoucích oddílů a kroužků • nedostatečně hustá síť organizací (zejm. na venkově) • nedostatečná motivace vedoucích • spolupráce s rodiči
Příležitosti	Ohrožení
• začlenění EVVO do programu stávajících oddílů a kroužků • návrh zákona o mládeži (podpora – daňové úlevy) • propojení s činnostmi spolků (zahrádkáři, včelaři, myslivci, rybáři ...) • letní tábory zaměřené na EVVO	• špatná dopravní obslužnost • roste konkurence formou pasivní zábavy (počítačové hry, internet...)

3.3 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta veřejnosti v Plzeňském kraji

EVVO veřejnosti je v Plzeňském kraji věnována dostatečná pozornost především díky Síti environmentálních informačních a poradenských center Plzeňského kraje. EVVO veřejnosti s menší než krajskou působností se zabývají nevládní neziskové organizace, podniková sféra a obce. Nejvýznamnější v regionu je statutární město Plzeň. Jsou vydávány informační materiály pro občany, letáky, jsou pořádány akce pro veřejnost (besedy, přednášky, výstavy, exkurze, oslavy Dne Země, Dne ptactva aj.) Významnou roli v informování veřejnosti hrají na krajské úrovni Zoologická a botanická zahrada města Plzně a Správa Národního parku Šumava.

Z významných jednorázových kampaní s dlouhodobým dopadem lze uvést podporu budování a údržby naučných stezek v Plzeňském kraji. Oddělení ochrany přírody a krajiny Odboru životního prostředí KÚPK zajišťuje osazování informačních tabulí v chráněných územích Plzeňského kraje. Od roku 2003 do roku 2013 bylo osazeno celkem 81 informačních tabulí ve zvláště chráněných územích a 100 informačních tabulí v přírodních parcích Plzeňského kraje. Odbor životního prostředí pořádal v letech 2009-2012 fotografickou soutěž určenou veřejnosti s přírodovědnou tematikou a vydal několik odborných publikací. Ve spolupráci s Krajským centrem vzdělávání a Jazykovou školou s právem státní jazykové zkoušky, Plzeň vydal Plzeňský kraj v letech 2005-2013 řadu 10 DVD Naučné stezky Plzeňského kraje. Plzeňský kraj spolupracuje s organizacemi, které se zabývají tříděním odpadů na spolupořádání jednorázových akcí.

Statutární město Plzeň prostřednictvím Komise ŽP RMP a Fondu životního prostředí města Plzně rozděluje dotace a finanční prostředky na podporu projektů, které zlepšují životní prostředí a to zejména v oblastech: čistota města; vodní hospodářství; péče o zeleň a její rozvoj; svoz, sběr, ukládání a likvidace odpadů; monitorování složek životního prostředí a ekologických procesů, výstavba dětských hřišť a dětských herních prvků; publikační činnosti, ekologická výchova, výchovné akce a rozšiřování informací o životním prostředí, ochrana zemědělského a lesního půdního fondu, ochrana zvířat.

3.3.1 Portál EVVO

V roce 2010 začal veřejnosti sloužit portál environmentální výchovy, vzdělání a osvěty – rozcestník ekologické výchovy v Plzeňském kraji jako součást portálu Plzeňského kraje. Portál spravuje odbor životního prostředí KÚPK. Je určen široké veřejnosti ke zveřejnění akcí a pozvánek, týkajících se EVVO.

3.3.2 Síť environmentálních informačních a poradenských center Plzeňského kraje

Vzdělávání, osvěta a poradenství v oblasti životního prostředí je od roku 2006 naplňována především prostřednictvím Sítě environmentálních informačních a poradenských center Plzeňského kraje (www.envic.cz). Síť vznikla s podporou Plzeňského kraje a za finanční podpory Evropského sociálního fondu. V první fázi trvání projektu v letech 2006 – 2008 sdružovala síť 8 subjektů, které provozovali informační a poradenská centra. Síť pokrývala celý Plzeňský kraj. V každém okresu bylo vytvořeno alespoň jedno informační centrum, které poskytovalo široký rozsah služeb: vzdělávací akce (výstavy, besedy, přednášky, vycházky) poradenství (kam s odpady, jak poznám ekologicky šetrný výrobek, jak se postarat o nalezeného živočicha, jak nakládat s energiemi apod.) Podstatným rysem projektu bylo vzdělávání pracovníků informačních center, aby informace předkládané veřejnosti byly co nejpřesnější. Důležitou součástí projektu bylo odborné zázemí, které tvořili odborní garanti jednotlivých témat (Ústav pro životní prostředí Univerzity Karlovy, Český hydrometeorologický ústav v Plzni, Krajský úřad Plzeňského kraje a další). V rámci projektu bylo vytvořeno 8 Informačních center, proběhlo 23 školení pro pracovníky IC (např. v tématech: energie, odpady, klima a další), bylo vytvořeno 23 vzdělávacích programů, realizováno 22 akcí pro veřejnost. Byly vydány tyto informační materiály: vydáno-12 tematických sad (výstava, brožura, pracovní list, kartička, plakát), 3 brožury většího rozsahu, byly uspořádány 3 výstavy většího rozsahu (21 výstavních panelů) a vydáno 5 propagačních, tematických, předmětů. Důležitou součástí projektu bylo zřízení oficiální internetové stránky projektu – www.envic.cz.

Od skončení financování projektu Evropským sociálním fondem v roce 2008 pokračovala Síť ve své činnosti. Finanční podpora provozu informačních center byla zajištěna z prostředků Plzeňského kraje. V roce 2013 si tuto činnost jednotlivé subjekty sítě zajišťovaly samy.

V letech 2010-2012 byl realizován pokračující projekt „Síť environmentálních informačních, vzdělávacích a poradenských center Plzeňského kraje“. Projekt byl financován ze Státního fondu životního prostředí a Plzeňského kraje. Velmi důležitým rysem projektu byl důraz na vzdělávání pracovníků informačních center. Zapojeno do něj bylo 7 subjektů, které provozují informační centra. Příjemcem dotace a realizátorem (koordinátorem sítě) byl ENVIC, o.s. (IC Plzeň). Partnery provozující informační centra jsou ČSOP, základní organizace 27/04 Spálené Poříčí (IC Spálené Poříčí), ČSOP, základní organizace 29/02 Radnice (IC Radnice), ČSOP, základní organizace 22/07 Libosváry (IC Domažlice), Dům dětí a mládeže Radovánek Kaznějov (IC Plasy), Úhlava o.p.s (IC Klatovy) a Ekocentrum Tymián, o.s. (IC Kladruby) Každá z uvedených organizací provozuje environmentální informační, poradenské a vzdělávací centrum. V každém okrese Plzeňského kraje působilo v roce 2012 jedno informační centrum, které mělo pro veřejnost otevřeno minimálně 16 hodin týdně. V roce 2013 se rozhoduje o setrvání jednotlivých center v existující síti. Centra připravují akce pro veřejnost a poskytují poradenství ve všech oblastech životního prostředí. Některé organizace sdružené v síti poskytují i environmentální vzdělávání školních a předškolních dětí, poskytují ekovýchové programy zaměřené na různá témata životního prostředí. Vzdělávání veřejnosti probíhá prostřednictvím přednášek, besed, exkurzí, seminářů, konferencí. Vzdělávána není jen široká veřejnost, ale i například zemědělci, zástupci veřejné správy a pedagogové. Výběr realizovaných akcí sítě ENVIC: Konference Zemědělství v rukou spotřebitele, přednáška s besedou Kam se poděla česká zelenina, přednáška s besedou Ekodům – moderní cesta k úspornému a zdravému bydlení, Exkurze na pasivní domy v Dobřanech, vycházka Po stopách ekosystémů v okolí Plzně, přednáška Soužití s velkými šelmami, kurzy vaření Jídlo z pro zdraví, přednáška s besedou Voda a její význam, dílna Tvoření z přírodních materiálů, přednáška s besedou Bobrovi na stopě, exkurze do NP Šumava, Ekologická domácnost v praxi, exkurze Co se děje s odpadní vodou?, přednáška s besedou Úspory energií, přednáška s diskusí Kvalita potravin, soutěž Ptačí budka roku 2011, přednáška s besedou Příběhy lidí na českém venkově, Adventní pečení perníčků, přednáška s diskusí Voda, Bolevák a my, dílna Řez ovocných stromů, Seminář kořenových čistíren pro obce, Úspora energií v bydlení.

Profily jednotlivých Environmentálních informačních a poradenských center sítě ENVIC (IC = informační centrum):

3.3.2.1 IC Plzeň (ENVIC, občanské sdružení)

Občanské sdružení bylo založeno 3. 9. 2003. Činnost začalo vyvíjet v souvislosti s přípravou projektu ENVIC – Environmentální informační centra Plzeňského kraje a vstupem nových členů do sdružení v březnu 2005. Je koordinátorem sítě Environmentálních poradenských a informačních center v Plzeňském kraji (ENVIC). Občanské sdružení ENVIC se zabývá informováním a vzděláváním veřejnosti v oblasti životního prostředí. V této oblasti organizuje vzdělávací akce (přednášky, výstavy, semináře, konference exkurze, terénní vycházky), poskytuje poradenství a vydává tematické vzdělávací a informační materiály. V Plzni provozuje environmentální informační centrum (Prešovská 8). Poskytuje nejen základní poradenství, ale i to specializované. Zaměřuje se především na úspory energie v budovách, pasivní domy, environmentálně šetrná řešení při stavbě domů, přírodní a permakulturní zahrady, místní potraviny, biopotraviny apod. Disponuje měřicí technikou diagnostikující plísň v bytech a domech, termovizní kamerou. Poskytuje i dotační poradenství pro všechny vhodné cílové skupiny. Podílí se na činnosti pracovní skupiny EVVO Krajského úřadu Plzeňského kraje. Od roku 2010 v Plzni pořádá Plzeňské farmářské trhy. Realizuje další projekty zaměřené na vzdělávání a osvětu v oblasti životního prostředí: Specializované environmentální projekty pro střední školy Plzeňského kraje, Plzeňský okruh, Síť environmentálních informačních a poradenských center. Pro MŽP vytvořilo portály ekocentra.cz a ekoporadny.cz. Sdružení úspěšně čerpá finanční prostředky z grantů evropských fondů.

3.3.2.2 IC Kladruby (Ekocentrum Tymián, o.s.)

Občanské sdružení Ekocentrum Tymián bylo založeno v roce 2008. Sdružení sídlí v Kladrubech u Stříbra, kde provozuje Environmentální a turistické informační centrum. Zabývá se environmentální výchovou, vzděláváním a osvětou, a to především na Tachovsku. V rámci projektu ENVIC nabízí občanské sdružení ekoporadenství pro veřejnost. Lidé se tak mohou obrátit na pracovníka ekoporadny s nejrůznějšími dotazy týkající se přírody a životního prostředí. K dispozici je veřejnosti také knihovna s rozsáhlým výběrem knih s tematikou ekologie, přírody a její ochrany. Dále pořádá pro veřejnost různé environmentálně vzdělávací akce. Jedná se o besedy na různá témata z oblasti přírody a životního prostředí, exkurze na zajímavá místa, tematické vycházky do přírody (např. ornitologická, mykologická vycházka), akce věnované významným dnům (např. Den Země, Den bez aut, Den stromů).

Z velké části se sdružení věnuje environmentálnímu vzdělávání dětí a mládeže. Dětem nabízí volnočasové aktivity. Jedná se například o různé dílničky, ve kterých se děti učí pracovat s nejrůznějším přírodním materiálem, dále mají děti možnost navštěvovat přírodovědný kroužek Tymiánek. Do poznávání přírody se snaží zapojit také rodiče a to na společných akcích pro rodiče s dětmi (např. Putování za bobry, Vítání ptačího zpěvu). Od začátku roku 2011 nabízí ekologické výukové programy pro mateřské školy a první stupeň základních škol. Do mateřských i základních škol byla rozeslána nabídka výukových programů, které se věnují celé řadě zajímavých témat z oblasti poznávání přírody.

3.3.2.3 IC Spálené Poříčí (ZO Českého svazu ochránců přírody Spálené Poříčí)

V rámci organizace probíhá ekologická výchova v několika rovinách. Jedná se o výchovu veřejnosti pomocí různých výstav, přednášek, výsadeb alejí či výrobních dílen a výchovu dětí ve školských zařízeních, do kterých dojíždí s výukovými programy a v neposlední řadě mimoškolních dětí, které navštěvují pravidelné kroužky (Mladí ochránci přírody). Pro tyto děti pořádají výlety, vycházky či tábory. Ekocentrum Spálené Poříčí je zapojeno do sítě environmentálních informačních center ENVIC a funguje jako poradenské místo v problematice životního prostředí. Specializuje se na ochranu zvířat, záchranné stanice volně žijících živočichů, programy biodiverzity, práce s dětmi – kroužky MOP, letní tábory, ekologická výchova škol, ekologická olympiáda, čištění odpadních vod. Od dubna 2010 do listopadu 2011 byli zapojeni do projektu Specializované environmentální programy pro střední školy Plzeňského kraje. V rámci tohoto projektu vytvořili vzdělávací program „Územní systém ekologické stability“, který doplňuje Školní vzdělávací plány odborných předmětů (zoologie, botanika, hydrologie, ochrana životního prostředí (ÚSES, zvyšování biodiverzity), ekologie) a za jeden hlavních cílů si klade žáky připravit na konkrétní situace v profesním životě, dát jim příležitost vyzkoušet si „nanečisto“ povolání, na které jsou v rámci učebního oboru připravováni, a přispět k formování zodpovědného postoje k životnímu prostředí v návaznosti na jejich obor. Cílem vzdělávacího programu je zorientovat se v problematice územních systémů ekologické stability a pochopit význam biocenter a biokoridorů v krajině (zejména v zemědělské krajině). Tento program byl připravován ve spolupráci s pedagogy Církevní střední odborné školy ve Spáleném Poříčí. Zde byl také realizován. Od roku 1990 je ekocentrum zapojeno do Národní sítě záchranných stanic. Společně s dalšími třemi stanicemi (Rokycany, Tachov a Plzeň) spravuje území Plzeňského kraje. Každá z těchto stanic má na starosti předem dané spádové území. Pod správu ČSOP spadají tato města s rozšířenou působností: Blovice, Nepomuk, Přeštice, Horažďovice, Stod, Sušice a Klatovy. V Klatovech se nachází ještě jedno sběrné místo, kde jsou poranění živočichové sbíráni a je jim poskytována péče, než jsou převezena do stanice ve Spáleném Poříčí. Každoročně se do záchranné stanice ve Spáleném Poříčí dostane okolo 250-ti až 300 divokých zvířat. Za hlavní cíl činnosti si klade návrat živočichů zpět do přírody a osvětu. Pod toto rozšířené téma se dají také zahrnout činnosti pro ochranu přírody jako např. vyvěšování budek, monitoring obojživelníků, vážek či plazů nebo záchranné transfery, kterým se také v nemalé míře věnují.

3.3.2.4 IC Radnice (ZO ČSOP Radnice)

Environmentální informační centrum Radnice je umístěno v objektu bývalé synagogy padesát metrů jižním směrem od náměstí Kašpara Šternberka v Radnicích. V objektu je sál, ve kterém je nastálo umístěno deset výstavních vitrín pro různé expozice a probíhají v něm přednášky, výstavy, koncerty, výukové programy, workshopy. V prvním patře (bývalé ženské galerii a zimní učebně) je kancelář, ve které je umístěna „zelená“

knihovna pro veřejnost. Je přístupná v hodinách pro veřejnost. Poradenská činnost je poskytována v klubovně (bezbariérový přístup) a v kanceláři. Objekt je vytápěn tepelným čerpadlem a přilehlá solární stanice je demonstračním objektem využití sluneční energie. V objektu probíhají výukové programy pro žáky mateřských a základních škol. Výukových programů je 13: Nakládání s odpady, Energie, Obnovitelné a netradiční zdroje energie, Chráněná území, Les, Počasí, Co tu kvete?, Voda, Ptáci, Příroda kolem nás, Sluneční energie, O historii hornictví a jeho vlivu na krajinu, Ekosystémy. Důležitou činností ekocentra je práce s veřejností, informování a osvěta občanů i spolupráce se samosprávami obcí, zejména městem Radnice, Mikroregionem Radnicko, Mikroregionem Zbýšovsko a MAS Světovina. Ekocentrum úzce spolupracuje s ostatními informačními centry Plzeňského kraje v rámci sítě Environmentální informační centra (ENVIC) a vytváří vlastní informační kampaně. Prostor ekocentra slouží i pro pořádání různých setkání, konferencí, kulatých stolů, komunitního plánování. Slouží také jako výchozí základna s možností nouzového přenocování pro různé záchranné a mapovací programy (sčítání netopýrů, management luk Natura 2000). ZO ČSOP Radnice se podílí na odborných programech – Ochrana biodiverzity, spolupracuje s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, Správa CHKO ČESKÝ LES a krajské středisko Plzeň a Plzeňským krajem na managementu území s výskytem vzácných druhů rostlin a živočichů. V objektu ekocentra má své sídlo i Pozemkový spolek Radnice.

3.3.2.5 IC Domažlice (ČSOP Libosváry ZO 22/07)

Environmentální informační centrum Domažlice se nachází v prvním poschodí staré budovy Panského dvora v centru Domažlic. Nabízí bezplatné ekoporadenství pro veřejnost a to jak formou osobní návštěvy v otevíracích hodinách či po domluvě i mimo ně, tak i telefonické a emailové poradenství. V prostorách ekocentra pořádá přednášky, rukodělné dílničky a výstavy menšího rozsahu. Několikrát týdně se konají přírodovědně zaměřené kroužky pro děti i rodiče. Po dohodě nabízí výukové programy a dílny pro MŠ a ZŠ. V rámci sítě Environmentální informační centra (ENVIC) spolupracují s ostatními informačními centry Plzeňského kraje. Zřizovatelem Environmentálního informačního centra Domažlice je základní organizace Českého svazu ochránců přírody Libosváry, která se zaměřuje především na péči o biologicky cenná území na Domažlicku a Tachovsku. Celkem zajišťuje management na třiceti hektarech chráněných a vzácných lokalit. Jedná se zejména o kosení a úklid travní hmoty (speciálně v obtížně přístupných a podmáčených lokalitách) a o pastvu většinou xerothermních travníků. ČSOP Libosváry je evropsky proslulý úspěšným využitím jaků domácích při údržbě biologicky cenných území.

3.3.2.6 IC Plasy (DDM Radovánek)

Informační centrum je umístěno v přízemí Kláštera Plasy, dovnitř se dostanete chodbou hlavního vstupu do památkového objektu. Zřizovatelem informačního centra je DDM RADOVÁNEK Kaznějov. V prostorech je malá vstupní chodbička se stojany s informačními materiály a následně kancelář centra, kde je poskytována poradenská a informační činnost, dále je zde environmentální knihovna s knihami, CD, DVD a VHS. Pracovníci centra v rámci osvětové činnosti, která probíhá v přednáškovém sále Státního oblastního archivu v Plasích, připravují výstavy a přednášky pro veřejnost. Pracovníci centra se v rámci informační a osvětové činnosti specializují na kvalitu vod, kvalitu ovzduší, odpady, ochranu přírody, zahrady - ochrana stromů a rostlin. Dále vytváří environmentální výukové programy pro děti a mládež, pracují s mládeží, nabízí možnost zapůjčení publikací, knih, CD a DVD. Pracovníci centra spolupracují se školami v regionu, konkrétně ZŠ – Třemošná, Horní Bříza, Kaznějov, Dolní Bělá, Manětín, Žihle, Kralovice, Kozlany, Kozojedy, Plasy. Pracovníci připravují specializované výstavy pro školy s environmentální tematikou včetně výukových pracovních listů na konkrétní témata, vytváří konkrétní programy. Dále se střední školou - Gymnázium a Střední odborná škola Plasy – připravují se výukové programy, výstavy, přednášky. Další část spolupráce je s Mikroregionem Dolní Střela, Manětínsko-nečtinským mikroregionem, městskými úřady v regionu a též některými občanskými sdruženími – Přeskopec, Fotoklub, Stará cesta, a dalšími též v péči o krajinné přírodní památky – památné stromy, naučná stezka. Velmi významná spolupráce je s místním Městským úřadem Plasy.

Pracovníci prezentují činnost centra na akcích pořádaných DDM, spolupráce s ostatními domy DDM Radovánek na výukových programech pro MŠ, ZŠ.

3.3.2.7 IC Klatovy (Úhlava, o.p.s.)

Environmentální informační centrum Klatovy se nachází v prvním patře sídla společnosti v centru města cca 100 m od náměstí Míru. V kanceláři, ve které je poskytována poradenská činnost, je také umístěna „zelená knihovna“ pro širokou veřejnost, která je přístupná v rámci otvíracích hodin společnosti. Přednášková činnost, výstavy, ruční dílny a výukové programy probíhají v objektu bývalého dominikánského kláštera v Plánické ulici č.p. 174., který je nyní známý jako Centrum sociální integrace a celoživotního vzdělávání (zde je umožněn bezbariérový přístup). Budova se nachází taktéž nedaleko od centra města, směrem na Plánici. K dispozici je velká učebna o kapacitě 80 míst a přednáškový sál se 40 místy.

Mimo přednáškové činnosti pro širokou veřejnost, která je zaměřená na základní témata životního prostředí, IC nabízí realizaci výukových programů pro mateřské školky a první stupeň základních škol (potravin – Z farmy až na talíř, voda – Putování kapky vody, odpady – Už vím kam s ním a ekosystémy). Ve spolupráci se Střední školou zemědělskou a potravinářskou Klatovy dále realizují terénní vycházky do botanické zahrady, arboreta, skleníku, moderní meteorologické stanice, které se nachází v areálu školy. Spolu s Denním stacionářem pro osoby s mentálním a zdravotním postižením v Klatovech rozšířilo IC svojí činnost také o ruční dílny se zaměřením na práci s přírodními materiály. IC při své činnosti úzce spolupracuje s ostatními informačními centry v rámci sítě ENVIC, Plzeňským krajem a MAS Pošumaví.

3.3.3 Plány, priority a očekávání organizací zabezpečujících EVVO veřejnosti

Poradenská centra sdružená v síti ENVIC poskytující veřejnosti poradenství a vzdělávání budou pokračovat ve zkvalitňování své činnosti. Jejich pracovníci se pravidelně vzdělávají, aby byly služby pro veřejnost co nejvyšší. K tomuto závazku je nutné stabilizovat provoz informačních center především získáním finančních prostředků. Tematicky i obsahově je nutné veřejnosti nabízet především prakticky zaměřené akce i poradenství. Důležité je hledat i nové formy prezentace environmentálně odpovědnějšího chování veřejnosti. Úspěšné se ukázali především akce propojené s exkurzemi, vycházkami či praktickými ukázkami příkladů dobré praxe. Je vhodné soustředit se nejen na vzdělávání široké veřejnosti, ale i na jednotlivé profesní skupiny, formou vhodných aktivit a kampaní podporovat environmentálně šetrnější jednání (spotřební) i výrobní postupy.

3.3.4 Očekávání veřejnosti

Z průzkumu veřejného mínění „Ekologické poradenství z pohledu občanů ČR“, které si nechalo udělat v roce 2008 Ministerstvo životního prostředí, vyplynulo, že veřejnost se o životní prostředí zajímá, ale jen okrajově. Pokud se setkají s problémem týkajícím se jejich okolí a životního prostředí bude 74 % respondentů jednat. Vyhledají odbornou pomoc nejčastěji na obecním či městském úřadu. Zde je značný prostor pro spolupráci ekoporaden a samospráv. Důslednější propagace služeb environmentálních informačních a poradenských center by zvýšila zájem o jejich služby. Veřejnost by také získala nejen požadované informace, ale mohla by si na základě profesionálně vedeného poradenství problém zasadit do širších souvislostí. Bohužel jen 20 % dotazovaných ví o existenci ekoporaden. Největší zájem veřejnosti vyvolávají témata, která se jich přímo dotýkají. Dobrým příkladem mohou být úspory energie. Zde se spojuje ochrana životního prostředí s úsporou finančních prostředků. Tato témata je možné využívat jako příklad služeb poskytovaných informačními centry. Bylo by vhodné environmentální poradenství směřovat i na podnikatelský sektor. Poradenství pro tuto cílovou skupinu nabízí informační centra sítě ENVIC od počátku vzniku. Ve struktuře dotazů však převažovaly ty od široké veřejnosti. Až v letech 2009 – 2011 (do 30.6.2011) bylo poskytováno poradenství podnikatelským subjektům pravidelněji. Část organizací sdružených v síti ENVIC se stala oficiálními poradenskými místy pro OP ŽP (Operační program Životní prostředí) – tzv. Regionálními poradenskými místy (RPIM). Tato činnost byla financována SF ŽP. Poradenství bylo bezplatné. Zájem o poradenství v OP ŽP byl velmi silný i od místních samospráv. Za dobu činnosti RPIM bylo osobně konzultováno více než 270 poradenských případů, další v množství poradenských případů proběhlo formou telefonické konzultace či prostřednictvím emailové korespondence.

SWOT analýza pro oblast Environmentální vzdělávání a osvěta veřejnosti v Plzeňském kraji

Silné stránky	Slabé stránky
• materiální zázemí sítě ENVIC • internetové stránky www.envic.cz obsahující FAQ a informace z oblasti ŽP • akce jsou pořádány v každém okrese PK • silné odborné zázemí • spolupráce s respektovanými odborníky a organizacemi • osvěta probíhá různými formami (akce pro veřejnost, internet, osobní konzultace...) • široká nabídka informačních materiálů vlastní produkce (sítě ENVIC)	• nízký zájem veřejnosti o některá témata • nižší profesionalita provedení některých odborných akcí • nižší atraktivita provedení některých „zábavných“ akcí • úzké portfolio kvalitních lektorů • rezervy v propagaci • postupně zastarávající technické vybavení • nutnost pronájmů externích prostor pro akce • krátkodobé financování činnosti center
Příležitosti	Ohrožení
• nalézání nových forem osvěty • zpracovávání nových témat a vytváření diskuse nad méně známými tématy • vydávání zajímavých informačních materiálů	• nízký zájem veřejnosti o některá témata z oblasti životního prostředí • financování aktivit

SWOT analýza pro oblast Environmentálního poradenství v Plzeňském kraji

Silné stránky	Slabé stránky
• zázemí sítě ENVIC • dostatek informací • dostupnost služeb – rozmístění IC v PK • silné odborné zázemí poradců • pravidelné vzdělávání poradců • internetové stránky www.envic.cz obsahující FAQ a informace z oblasti ŽP • spolupráce v síti ENVIC – tematická specializace jednotlivých IC • využívání portálů ekoporadny.cz a systému vykazování služeb prostřednictvím MŽP	• nízké povědomí veřejnosti o službách IC • rezervy v propagaci • vnímání poradenství cílovou skupinou spíše jako doplňková služba nikoli jako zásadní a praktický informační zdroj o ŽP • nejsou pokryty všechny cílové skupiny a všechna témata v jednotné kvalitě • krátkodobé financování služeb sítě
Příležitosti	Ohrožení
• vyhledávání nových informací • profesionalizace poradenství • rozšiřování služeb - další cílové skupiny, nová témata • nalézání nových forem poskytování poradenství (facebook, twitter...) • certifikace služeb IC (ekoporaden)	• financování poradenství • nepřehledné požadavky na standard poradců • nedostatek finančních prostředků na vzdělávání poradců

3.4 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v podnikové sféře

V současné době neexistuje v Plzeňském kraji databáze společností, jež se cíleně věnují EVVO jako hlavnímu předmětu podnikání. U mnohých podniků je EVVO považována za součást doplňkových služeb, které nabízejí

v oblasti poradenství a nabídky produktů souvisejících s ochranou životního prostředí (likvidace nebezpečného odpadu, hygienická a technická měření).

EVVO v podnikové sféře lze rozdělit na interní a externí. Pokud jde o interní EVVO lze do této kategorie zahrnout podniky a firmy, které v rámci školení bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti seznamují vlastní zaměstnance se základními principy šetrného přístupu k životnímu prostředí. V mnohých firmách je již vytvořena funkce specializovaného energetika-ekologa, často ji však vykonávají dřívější technici bezpečnosti a ochrany práce.

Externí EVVO, tj. aktivity směrem k veřejnosti jsou považovány za součást doplňkových služeb, které jsou nabízeny v oblasti poradenství a nabídky produktů v oblasti životního prostředí. Samostatnou EVVO vyvíjejí především velké podniky, které mají dostatek finančních prostředků na budování zákaznických center, ve kterých se věnují ekologické výchově většinou z pohledu propagace vlastních produktů. Děje se tak na základě soutěží, osobního poradenství, organizování exkurzí, přípravy přednášek a seminářů, distribuce vzdělávacích materiálů.

V Plzeňském kraji existuje velmi dobře fungující systém EVVO v oblasti odpadů. Společnosti zabezpečují zpětný odběr elektro zařízení, pořádají mnoho akcí pro školy a obce např. ASEKOL s.r.o. – www.asekol.cz, ELEKTROWIN a.s. – www.elektrowin.cz, EKOLAMP s.r.o. – www.ekolamp.cz, ECOBAT s.r.o. – www.ecobat.cz. Významným projektem je RECYKLOHRANÍ, aneb Uklidíme si svět! Je to dlouhodobý školní vzdělávací program finančně podporovaný společnostmi ASEKOL s.r.o., ECOBAT, s.r.o., EKO-KOM, a.s., EKOLAMP, s.r.o. a ELEKTROWIN, a.s., který si klade za cíl propagovat osvětu v oblasti nakládání s odpady především v předškolních a školních zařízeních České republiky (MŠ, ZŠ, SŠ) spojenou s realizací zpětného odběru použitých baterií a drobného vysloužilého elektrozařízení. V roce 2012 bylo do projektu zapojeno 125 škol Plzeňského kraje. Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM a.s. byla před třinácti lety založena průmyslovými podniky vyrábějícími balené zboží. Tato nezisková akciová společnost vytvořila a efektivně provozuje celorepublikový systém, který zajišťuje třídění, recyklaci a využití obalového odpadu na evropské úrovni. Pro celý komplex souboru činností zajišťovaných společností se ujal název „Systém EKO-KOM.“ Společnost provozuje webové stránky www.jaktridit.cz, stránky věnované recyklaci a třídění odpadů. Rumpold - R Rokycany s.r.o. uspořádal hudební festivaly – podporujeme třídění (např. Basinfest Spálené Poříčí, Fluff Fest Rokycany, Koupák Strašice). Společnost EKO - SEPAR, s.r.o., Nýřany se účastní tradičních akcí v obcích a městech, se kterými má společnost smluvní vztah (hudební festivaly, poutě atp. zajištění dodání nádob na odpad a likvidaci odpadu a strojové čištění ploch). Společnost Západočeské komunální služby a.s. zajišťuje prohlídky areálu na SD Koterovská a skládce Vysoká u Dobřan pro školy a veřejnou správu.

V Plzeňském kraji je významným poskytovatelem ekovýchovných programů Výukové a školicí centrum Černošín. Toto centrum zahájilo svoji činnost v září 2008 a je provozováno společností EKODEPON s.r.o., která je v majetku Sdružení obcí Černošín. Výukové a školicí centrum je unikátní zařízení, kde se snoubí teorie s praxí. V areálu se nachází jak provozy, kde je nakládáno s komunálními odpady, tak i školicí středisko. Účastníci exkurze dostanou od odborně vyškoleného lektora teoretické informace o kompletním systému správného nakládání s odpady, které vznikají v domácnostech. Účastníci procházejí naučnou stezkou odpadů. Stezka prochází kolem řízené skládky odpadů, kompostárny a kogenerační jednotky, kde je z jímaného skládkového plynu vyráběna elektrická energie. Výuková místnost je součástí haly s dotřídováním linkou. V místnosti je okno, kterým mohou účastníci exkurzí pozorovat technologii třídění a balení využitelných složek domovního odpadu“. Plzeňský kraj dlouhodobě poskytuje dotace školám na zajištění dopravy do výukového střediska.

Z hlediska EVVO je zajímavým trendem posledních let lesní pedagogika. Jde o jednu z metod lesnické a environmentální osvěty, zabývající se předáváním pravdivých informací o lese a hospodaření v něm zábavnou formou prostřednictvím lesního pedagoga. Důraz je kladen na tzv. zážitkové poznávání lesa, kdy se účastníci aktivit lesní pedagogiky učí vnímat les všemi smysly, čímž u nich dochází k přirozenému vnímání a snadnému zapamatování. Lesní pedagogice se v Plzeňském kraji věnují různé lesnické organizace, kromě

Lesů České republiky s.p. i Ústav hospodářské úpravy lesů, Vojenské lesy a statky, městské lesy a soukromí vlastníci lesů. Lesní pedagogika se stala specifickým programem o lese a zájem o ní narůstá, proto byla v roce 2007 Ministerstvem zemědělství ustanovena pracovní skupina složená ze zástupců lesnických organizací (MZe, LČR, ÚHÚL, VLS, SLP ČR, MěL, ČLS, ÚZEI a Nadace dřevo pro život).

SWOT analýza pro EVVO v podnikové sféře

Silné stránky	Slabé stránky
• finanční možnosti • personální obsazení • odborné zázemí	• ekonomická motivovanost firem • časová vytíženost • správná informovanost firemního managementu o aplikovatelnosti zákonů
Příležitosti	Ohrožení
• součást marketingových plánů • sdružování záměrů profesně příbuzných firem • předávání zkušeností • ekologická daňová reforma (daňové zvýhodnění firem podporujících EVVO)	• nízká společenská prestiž podpory EVVO

3.4.1 EVVO veřejné správy

V Plzeňském kraji doposud není zaveden systém školení pracovníků veřejné správy v oblasti ŽP. Výrazná je zejména absence EVVO pro zaměstnance veřejné správy, kteří se nezabývají přímo problematikou ŽP. Situace je obzvláště závažná v obcích s rozšířenou působností. Institut pro veřejnou správu Praha vytvořil ve spolupráci s Ministerstva životního prostředí v roce 2011 e-learningový kurz EVVO na objednávku Ministerstva vnitra ČR. Ministerstvo vnitra ČR zatím nerozhodlo o využití kurzu. Občanské sdružení Envic získalo finanční prostředky z Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost na projekt Specializované vzdělávací programy pro udržitelný rozvoj. Jde o 9 vzdělávacích programů pro zástupce místních samospráv, podnikatele a profesní skupiny se zaměřením na stavitelství a správu budov, gastronomii a zemědělství, environmentálně šetrný provoz úřadů a firem, krajinu a veřejný prostor. Pilotní běh se očekává v období říjen 2013 – březen 2014. Plzeňský kraj dlouhodobě spolupracuje s Regionální rozvojovou agenturou PK při realizování seminářů pro obce na téma odpady a zajištění soutěže měst a obcí v třídění odpadů.

SWOT analýza pro EVVO veřejné správy

Silné stránky	Slabé stránky
• existence informací • dostupnost informací • spolupráce KÚ a RRA • metodická pomoc ze strany KÚ	• slabá ekologická gramotnost
Příležitosti	Ohrožení
• nástup nových pracovníků vzdělaných v oblasti ŽP • využití Místní agentury 21 • efektivní využívání informačních a komunikačních technologií • spolupráce NNO, veřejné správy a podnikatelského sektoru	• lobbystické strategie • nesoulad mezi kapacitami veřejné správy a požadavky centrálních orgánů

3.4.2 Přístup k informacím o ŽP a zapojování veřejnosti do rozhodování

Přístup k informacím o životním prostředí řeší zákon č. 123/1998 (Zákon o právu na informace o životním prostředí). Kvalitní a aktuální informování o životním prostředí je jednou z důležitých složek EVVO. Souhrnné informace o stavu ŽP v kraji vydává každoročně MŽP.

SWOT analýza pro oblast přístupu k informacím a zapojování veřejnosti

Silné stránky	Slabé stránky
• dobrá legislativa (zákony č. 123/1998, 100/2000, 114/1992) • existence informací • ochota poskytovat informace	• poskytování zkreslených a neúplných informací • nízká srozumitelnost, srovnatelnost a použitelnost informací • nízké právní vědomí obyvatel i úředníků • projednávání s veřejností je často spíše formální
Příležitosti	Ohrožení
• povinnost zapojování veřejnosti do rozhodování • vznik regionálního informačního odpadového centra při RRA • využití informací	• otupělost, únava veřejnosti – hodně koncepcí najednou, pocit zbytečnosti připomínek

4 NÁVRHOVÁ ČÁST KONCEPCE EVVO PLZEŇSKÉHO KRAJE (viz Koncepce EVVO 2003)

5 AKČNÍ PLÁN EVVO - (viz. samostatné dokumenty - dvouleté akční plány)

6 DOPORUČENÍ CELOSTÁTNÍCH OPATŘENÍ V OBLASTI EVVO (viz Koncepce EVVO 2003)

7 SHRUTÍ KONCEPCE

7.1 Cíl koncepce

Cílem Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Plzeňského kraje je vytvořit vzdělávací a informační systém, který povede ke zvýšení zájmu občanů o životní prostředí a který přispěje k výraznějšímu zapojení všech cílových skupin do řešení environmentálních problémů a uvědomování si důsledků konání a chování jednotlivce i celého společenství na stav životního prostředí.

7.2 Financování projektů, činností a akcí PK v letech 2004 – 2013

Plzeňský kraj (Odbor životního prostředí Krajského úřadu Plzeňského kraje) od roku 2004 do roku 2012 podporoval v rámci dotačního programu Ekologické projekty, projekty týkající se environmentální výchovy, vzdělání a osvěty (např. poradenství a vybavení volnočasových kroužků). V roce 2013 dotační program na podporu EVVO nebyl vyhlášen. V letech 2004-2013 byly finančně podpořeny projekty na realizaci ekologických školních zahrad a ekovýchovných programů dětských letních táborů V přírodě s přírodou.

Za podpory Plzeňského kraje jsou vydávány prostřednictvím odboru životního prostředí každoročně DVD Naučné stezky Plzeňského kraje a odborné publikace. Plzeňský kraj rovněž podporuje jak finančně tak prostřednictvím věcných darů akce, projekty a soutěže, týkající se životního prostředí (např. EVVO konference, ekologické olympiády, divadelní představení pro děti MŠ a ZŠ s tematikou třídění odpadů). Ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje se Plzeňský kraj podílí na vybavení školských zařízení v PK nádobami na tříděné složky odpadů, zajišťuje soutěž měst a obcí PK v třídění odpadů a finančně zajišťuje dopravu dětí do školícího centra environmentální výchovy Černošín.

Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Plzeňského kraje vyhlašuje a finančně zaštiťuje každoročně (4 ročníky) soutěž pro střední školy s názvem „Zelená škola Plzeňského kraje“ (finanční prostředky Plzeňského kraje jsou určeny na nákup učebních pomůcek zaměřených na ekologickou výchovu nebo úhradu poplatků za semináře, kurzy, programy s ekologickou tematikou) a krajské kolo Ekologické olympiády, které pořádá ZO ČSOP Spálené Poříčí ve spolupráci s Církevní střední odbornou školou. Dále se finančně podílí na pořádání soutěží dětských kolektivů ve znalostech přírody a základů ekologie s názvem Zlatý list a krajského kola soutěže pro žáky SŠ a studenty VOŠ ENERSOL. V rámci programu „Kluby otevřených dveří pro neorganizované děti a mládež v roce 2013“ podporuje volnočasové aktivity dětí.

Realizátorem projektu „Podpora EVVO ve školách a školských zařízeních v Plzeňském kraji“ je Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola, Plzeň, sady 5. května 42 a cílem projektu je vzdělávat pedagogické pracovníky na školách a školských zařízeních v oblasti EVVO a zvyšovat tak jejich odbornost (odborná a metodická pomoc koordinátorům EVVO a dalším pedagogickým pracovníkům formou seminářů, poskytnutí metodických a odborných materiálů, výukových DVD atd.).

7.3 Závěry analytické části

Pro větší přehlednost byly pro popis stavu EVVO i pro návrh opatření definovány následující oblasti:

- EVVO ve školách a školských zařízeních
- mimoškolní EVVO dětí a mládeže
- EVVO veřejnosti
- EVVO v podnikové sféře
- EVVO veřejné správy
- přístup k informacím o ŽP a zapojování veřejnosti do rozhodování

7.3.1 EVVO ve školách a školských zařízeních

Mateřské školy

Pouze malé množství mateřských škol se v Plzeňském kraji věnuje EVVO systematicky. Pedagogům v MŠ chybí motivace k EVVO. Není zajištěna výměna zkušeností mezi jednotlivými mateřskými školami, protože není rozhodnuto o dalším fungování a finanční podpoře národní sítě Mrkvička .

Základní školy

Mezi jednotlivými základními školami Plzeňského kraje existují výrazné rozdíly jak v míře, tak ve způsobu zařazování EVVO do výuky. Kvalita EVVO na školách je závislá zejména na personálním obsazení (ředitel školy a koordinátor EVVO). V roce 2002 vznikla síť škol se zájmem o EVVO - M.R.K.E.V (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy). Se zpoplatněním členství došlo k zásadnímu úbytku zapojených škol do sítě. V roce 2011 není rozhodnuto o dalším fungování a finanční podpoře národní sítě M.R.K.E.V. Některé školy se úspěšně zapojují do národních programů: Škola pro udržitelný život, Mezinárodní program Globe, Les ve škole – škola v lese, Ekoškola, RECYKLOHRANÍ, Projekt Ekopolis.

Střední školy a vyšší odborné školy

Na gymnáziích je EVVO zařazována především do výuky biologie a geografie. Na ostatních středních školách je jí většinou věnován prostor v rámci odborných předmětů. Ze strany středních škol je obecně menší poptávka po programech EVVO poskytovaných nevládními neziskovými organizacemi, spíše projevují zájem o exkurze, případně o besedy se studenty, zapůjčení výstav atd.

Vysoké školy

V regionu Plzeňského kraje má mezi vysokými školami dominantní postavení Západočeská univerzita v Plzni, dále pak významnou tradiční pozici Lékařská fakulta Univerzity Karlovy. Ve vztahu k EVVO je vhodné rozlišit obory, vychovávající odborníky v oboru ochrany životního prostředí a obory, připravující pedagogy, kteří budou realizovat EVVO na školách. V první skupině se problematikou životního prostředí zabývají ve svých studijních plánech Fakulta elektrotechnická a Fakulta zdravotnických studií, ostatní fakulty vyučují tuto problematiku pouze rámcově, ve vybraných předmětech (fakulty strojní, právnická, ekonomická, aplikovaných věd). Druhá skupina oborů, nabízená na Fakultě pedagogické, je pro další vývoj EVVO v kraji klíčová, protože zajišťuje výchovu těch, kteří mohou kvalifikovaně působit v rámci školní i mimoškolní EVVO.

7.3.2 Mimoškolní EVVO dětí a mládeže

Mimoškolní EVVO se věnují Střediska pro volný čas dětí a mládeže, některé nestátní neziskové organizace zaměřené na ochranu přírody, především ČSOP. Síť těchto organizací je v kraji nerovnoměrně rozložena. V důsledku nezájmu dětí se počet otevřených kroužků, které lze zařadit do EVVO, snižuje.

7.3.3 EVVO veřejnosti

EVVO veřejnosti je v Plzeňském kraji věnována dostatečná pozornost především díky velmi dobře fungující Síti environmentálních informačních a poradenských center Plzeňského kraje. EVVO veřejnosti s menší než krajskou působností se zabývají nevládní neziskové organizace, podniková sféra a obce. Jsou vydávány informační materiály pro občany, letáky, jsou pořádány akce pro veřejnost (besedy, přednášky, výstavy, exkurze, oslavy Dne Země, Dne ptactva aj.) Významnou roli v informování veřejnosti hrají na krajské úrovni Zoologická a botanická zahrada města Plzně a Správa Národního parku Šumava.

7.3.4 EVVO v podnikové sféře

Aktivity směrem k veřejnosti jsou považovány za součást doplňkových služeb. Samostatnou EVVO vyvíjejí především velké podniky, které mají dostatek finančních prostředků na budování zákaznických center, ve kterých se věnují ekologické agitaci většinou z pohledu propagace vlastních produktů.

Pokud jde o interní EVVO, lze v rámci podnikové sféry konstatovat (přes nečetné výjimky) nízký zájem o zavádění environmentálního managementu.

7.3.5 EVVO veřejné správy

V Plzeňském kraji doposud není zaveden systém školení pracovníků veřejné správy v oblasti ŽP. Výrazná je zejm. absence EVVO pro zaměstnance veřejné správy, kteří se nezabývají přímo problematikou ŽP. Situace je obzvláště závažná v obcích s rozšířenou působností. Veřejná správa je v současnosti zaměstnávána především vlastní reformou, úředníkům na vzdělávání v oblasti EVVO nezbyvá čas. Rozhodující úlohu v oblasti EVVO veřejné správy by mělo hrát jednak MŽP, jednak Krajský úřad Plzeňského kraje.

7.3.6 Přístup k informacím o ŽP a zapojování veřejnosti do rozhodování

Přístup k informacím o životním prostředí řeší zákon č. 123/1998 (Zákon o právu na informace o životním prostředí). Kvalitní a aktuální informování o životním prostředí je jednou z důležitých složek EVVO.

Mezi zásadní nedostatky v této oblasti patří: poskytování zkreslených a neúplných informací, nízká srozumitelnost, srovnatelnost a použitelnost informací a také nízké právní vědomí obyvatel i úředníků. Přestože právní úprava zapojení veřejnosti do rozhodování dosahuje v ČR dobré úrovně, dochází často k tomu, že projednávání s veřejností je pouze formální

7.4 Realizátoři EVVO

Na realizaci EVVO se budou podílet následující typy organizací a institucí:

- *nevládní neziskové organizace*
- *orgány veřejné správy*
- *podnikatelský sektor*
- *školy a další zařízení působící v oblasti výchovy a vzdělávání*
- *obce*
- *muzea, knihovny*

7.5 Návrhy opatření v oblasti EVVO

EVVO ve školách a školských zařízeních

Cíle:

- vytváření kladného vztahu k přírodě
- vytváření zodpovědného občanského přístupu k problémům ŽP
- odborná a metodická podpora pedagogů v oblasti EVVO
- institucionální zajištění EVVO (sít středisek EVVO)
- ekologizace provozu škol

Mimoškolní EVVO dětí a mládeže

Cíle:

- zajištění dostatečně husté sítě zařízení pro mimoškolní EVVO
- dostatečná odborná a pedagogická způsobilost vedoucích kroužků, oddílů apod.

EVVO veřejnosti

Cíle:

- zvýšení ekologického vědomí obyvatel
- zvýšení pocitu sounáležitosti obyvatel s krajem a jeho ekologickými problémy

EVVO v podnikové sféře

Cíle:

- zvýšení ekologického vědomí podnikatelů
- posílení spolupráce mezi veřejnou správou, podnikateli a NNO

EVVO veřejné správy

Cíle:

- zvýšení ekologické gramotnosti pracovníků veřejné správy
- posílení spolupráce mezi veřejnou správou, podnikateli a NNO
- zajištění poradenských služeb v oblasti ŽP pro veřejnou správu

Přístup k informacím o ŽP a zapojování veřejnosti do rozhodování

Cíle:

- zajištění informační základny o životním prostředí
- zvýšení zájmu veřejnosti o rozhodování ve věcech ŽP

8 SEZNAM PŘÍLOH (viz Koncepce EVVO 2003)